47ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2489 ԿԻՐԱԿԻ 1912 ԱՊՐԻԼ 8-21

JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉ-I EFKIAR
54 Grand' Rue de Pera, Porte 54
Constantinople

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՕՐՈՒ ԿՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՊԸ ԱԼԻ ՀԱՏՏԷՍԻ, ԹԻՒ 54
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ԵՏ ՉԵՆ ՏՐՈՒԻՐ

Մանզումէի Էֆքեար

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԿԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

منظومهٔ افکار ارمنیجه یومی غزته
صاحبی امتیاز اوخانس فرید
٥٤ نومرو نده‌سنده باب عالی جاده‌سنده خانه‌سی

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	ՏԱՐԵԿ.	ՎԵՑԱՄ.	ԵՌԱՄՍԱ.
Պոլսոյ համար	80 Ղրշ.	45	25 Ղրշ.
Գաւառներու համար	80 »	45	25 »
Արտասահմանի »	25 Ֆր.	14	8 Ֆր.

ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրշ., 3 մէկէն աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՈՒՂԻՂ ՊԱՅՔԱՐ, ԾՈՒՌ ՊԱՅՔԱՐ

Թերեւս աւելորդ ըլլայ մեր կողմէն յայտարարել թէ մենք բնաւ չենք մեղադրեր Դաշնակցութիւնը՝ ներկայ ընտրութեանց առթիւ Օսմ. Խորհրդարանին մէջ կարելի եղածին չափ մեծ թուով աթոռ ձեռք բերել ուզելուն համար։

Քաղաքական կազմակերպութիւն մը իր գոյութեան իրաւունքն իսկ կորսնցուցած պիտի ըլլար՝ եթէ երբեք տարբեր կերպով մը վարուէր։ Ամէն քաղաքական կազմակերպութիւն մարմնացումն է իտէալի մը, զոր յարմարպտղնը կը նկատէ իր պատկանած ժողովուրդին աւագ շահերուն ապահովութեանը համար։ Իր պարտքն է ուրեմն ո՛չ միայն չփախցընել այն առիթները որոնք իր սեփական ազդեցութիւնը զօրացնելով միջոց կ'ընծայեն իրեն աւելի արժանանալու և աւելի զօրեղ կռուան մը տալու իր յանկնութեանց, այլ նոյն իսկ ստեղծել այդ տեսակ առիթներ։ Եւ երեսփոխական ընտրութիւն մը՝ պատեհագոյններէն մէկն է այդ առիթներուն։

Որովհետեւ՝ ամէն կազմակերպութիւն, որքան ալ փայլուն վարիչներ և շողոքորթ անուն մը ունենայ, ոչինչ կ'արժէ երբ չարմատանար նոյն այն ժողովուրդին մէջ որուն բարիքը իրականացնել կը յաւակնի։ Ինչ կ'արժէ հոյակապ, տերեւներով ու ծաղիկներով չքնաղ ծառ մը՝ երբ զայն զրկէք իր արմատներէն։ Կարեցէ՛ք այդ ծառին արմատները և զայն մեցէ՛ք հողին մէջ։ Չուտ մը պիտի չորնայ։ Բայց տա՜ռ ձեզի ողորմուկ կոճղ մը որ ճղիկ մը անգամ չունի իր վրայ և որ սակայն զօրաւոր արմատներով օժտուած է։ Մեկեցէ՛ք այդ խեղճուկ կոճղը հողին մէջ, ու շատ չանցած, սոսկ իր արմատներուն շնորհիւ, ամէնէն հոյակապ ծառերէն մէկը պիտի դառնայ։

Այսպէս են նաև քաղաքական կազմակերպութիւնները։ Երբ չունին արմատ ժողովուրդին մէջ, չունին նաև գոյութեան իրաւունք։ Եւ արմատ ունենալու համար, անհրաժեշտ է ո՛չ միայն իտէալի գեղեցկութիւն, այլ մանաւանդ միշտ աւելի ազդեցութիւն, միշտ աւելի զօրութիւն։ Իրօք ապիկար, արճարակ, նոյն իսկ տըխմար պէտք է ըլլան, և կամ իրենք իսկ հաւատք պէտք չէ ունենան իրենց մարմնացուցած իտէալին վրայ՝ բոլոր այն կազմակերպութիւնները որոնք այդպէս զօրանալու, աւելի ազդեցիկ դառնալու, արմատանալու առիթները կը փախցնեն։ Երկու պարագային ալ՝ նոյնիսկ իրենց գոյութեան իրաւունքը ուրացած կ'ըլլան։

Ահա թէ ինչո՛ւ չենք կրնար մեղադրել Դաշնակցութիւնը՝ ներկայ ընտրութիւններուն մէջ ամէնէն շահաւորը կլլել ուզելուն համար։ Ոչ միայն իր իրաւունքը, այլ իր պարտքն էր ատիկա։

* * *

Բայց,— որովհետեւ բայց մը կայ,— բայց ազդեցութեան զօրացման համար մղուած այդ պայքարը կը դարձի համակրելի ըլլայէ, երբ անոր պատճառաւ ազգային իրաւունք մը կը վտանգուի։

Օրինակի համար կարենք՝ ապահով կերպով երկու երեսփոխան կրնայինք տալ։ Վախ չկար որ այդ աթոռներէն մէկը կամ միւսը վրայ կ'երթայ։ Դաշնակցութիւնը այնտեղ ազատ էր ամէն գնով իր թեկնածուներուն յաջողութեան աշխատելու։ Նոյնքան ազատ էին նաև միւս բոլոր հայ քաղաքական կազմակերպութիւնները։ Ցաղթանակը ճարպիկինն էր անշուշտ, և ոչ ոք պիտի կրնար ո՛ և է քաղաքական կազմակերպութիւն մեղադրել, սոսկ իր ճարպիկութեամբ յաղթանակը խլած ըլլալուն համար։

Բայց հայ երեսփոխաններու ընտրութիւնները ամէն տեղ այդքան ապահով պայմաններու մէջ տեղի չեն ունենար։ Ահա ձեզի Խարբերդը։ Ինչո՞ւ չենք կրնար հայ երեսփոխան մը՝ տալ այդ հայաշատ ոստանէն։ որովհետեւ Հայու մը ընտրութիւնը այն պարագային միայն կրնայ յաջողիլ, երբ բոլոր Հայերը միակ թեկնածուի մը համար կ'աշխատին։ Այս տեսակ փափուկ տեղերու մէջ իւրաքանչիւր կազմակերպութեան սեփական շահը պէտք է տեղի տար աւելի մեծ շահու մը, ազգին ընդհանրութեան շահուն առջեւ։ Պէտք էր աշխատիլ անպատճառ հայ մը անցընելու, ինչ կուսակցութեան ալ որ պատկանած ըլլար, կը բաւէր որ աթոռ մը աւելի ձեռք բերէինք Խորհրդարանին մէջ։ Վերջապէս եկող հայը ո՛վ որ ըլլար, նախընտրելի պիտի դառնար անշուշտ քան անոր տեղը բռնկիչ թուրքը կամ քուրդը։

Եւ միակ կարելի «համերաշխութիւն»ը զոր պէտք էր իրօք գոյացնել ներկայ ընտրութեանց առթիւ, սոսկ այդ տեսակ փորձանաւոր աթոռներու համար կրնար ըլլալ, և ոչ թէ այն աթոռներուն համար, որոնք ապահովուած էին ամէն կորուստի դէմ, և որոնց ստացման տենչալը իրաքանչիւր կազմակերպութեան բացարձակ ու անտեղիտալի իրաւունքն էր։

* * *

Ուրիշ օրինակ մը ունինք այստեղ, մեր մօտը, Նիկոմիդիոյ աթոռը։ Կը յիշուի որ առաջին երեսփոխական ընտրութեանց մէջ Հայերը մէկ քուէի տարբերութեամբ միայն պարտուեցան և աթոռը մնաց Յոյներուն։ Այս անգամ աւելի խելօք վարուելով, տարակոյս չկայ որ մերինները պիտի յաջողէին իրենց ապահովել այդ աթոռը։ Եւ իրաւ ալ ունէին պարկեշտ, ընդհանուրէն յարգուած, ճշմարտապէս Հայ Թեկնածու մը որ յաջողելու ամէն յոյս կը ներշնչէր։

Բայց ահա յանկարծ՝ Դաշնակցութիւնը Խորովեան մը հանեց Նիկոմիդիոյ գլխուն, կատարեալ «փիսիկիւլիս» թեկնածու մը, որ տակն ու վրայ ըրաւ ամէն բան։ Ահա քանի ամիս է այս մարդը բոլոր հնարին և անհնարին միջոցները կը կիրարկէ քիչ մը աւելի բամբեռու համար տեղւոյն Հայոց քուէները, քիչ մը աւելի ջուրը ձգելու համար Նիկոմիդիոյ աթոռին Հայու ձեռք անցնելու յոյսերը։ Եւ ողբալի՛ բան է որ Դաշնակցութիւնը կը դառնայ այս վնաս մեքենայութեանց հովանաւորիչը։

Ո՞վ է վերջապէս Խորովեան էֆէնտին, և ինչ հանգամանք ունի ստանալու համար գիրք մը և ազդեցութիւն մը այնքա՛ն գերակշիռ, որ Դաշնակցութիւնը, անոր սիրոյն, Օսմ. Խորհրդարանի հայ աթոռներէն մէկը վտանգէ այսպէս։

Իր ազատականութիւնը... Բայց առիթը ունեցանք ցոյց տալու թէ իսկապէս ի՞նչ կ'արժէ Խորովեան էֆ.ի ազատականութիւնը։ Եւ արդէն նոյն ինքն Դաշնակցութիւնը բոլորովին տարբեր գաղափար մը ունէր այդ մարդուն ազատականութեան վրայ, երբ օրինակի համար Հնչակեաններուն թմբուկը կը զարնէր, խանդավառուած «տավլումպազ»ի մը խլացուցիչ «մաէսթրա»յով։

Դեռ վերջերս իրաւագիտական վարժարանի իր աշակերտներէն մէկը «Նոր Աշխարհ»ի միջոցաւ իր երեսին տուաւ թէ այս երկրին մէջ Հայ Ազգի մը գոյութիւն իսկ չի ճանչնար, ու նոյն ատեն հրաւիրեց զինքը որ բարեհաճի հրապարակաւ արդարացնել ինքզինքը։ Խորովեան էֆ. այս մեղադրանքը կլլեց այն տեսակ մը շառաչուն պերճախօսութեամբ, որուն դրականութեան մէջ սովորաբար «դոքարիական պապանձում» անունը կուտան...

Այսպէս ահա Նիկոմիդիոյ աթոռը վտանգուած է այս պահուս, և ասոր մեծագոյն պատասխանատուն Դաշնակցութիւնն է դժբախտաբար։ Կրնար անշուշտ յարմարագոյն տեղի մը, մանաւանդ յարմարագոյն մարդու մը համար տրաժադրել այդ եռանդն ու հովանաւորութիւնը։

Այս պայքարը ոչ ազգին շահաբեր է, ոչ ալ իրեն։ ընդհակառակը, ատկէ վնասով պիտի ելլեն թէ՛ ազգը և թէ ինքը։

Խորովեան էֆէնտիին ընտրութիւնը յաջողցնելու աշխատող ամէնէն գործունեայ, ամէնէն խանդավառ բրօքականիսթը, մտածեցէք անգամ մը, Հրանտ Մարգարեան անունը կրող տխուր մարդն է, այն՝ որ ծանօթ պատճառներով խայտառակաբար արտաքսուեցաւ Պասրիարքարանէն։ Եւ Դաշնակցութիւնը ապահովապէս ոչինչ կը շահի այս տեսակ մարդոց հետ մէկ գիծի վրայ գալով...

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ԿԱՐԴԱԼ
Բ. ԷՖԷՆԴԻ ՄԷՋ
ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԻՆ
ՀԱԶԴԸ

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ ՄԷՋ

Գրեթէ դարու մը պատմութիւն, խեղճութիւններով, անկումներով, կանգնումներով իր պատերէն ներս. գրեթէ դարու մը բարեսիրութիւններ, ջանքեր, հոգեր ու հեւքեր ատոնց բոլորտիքը թափուած. գրեթէ դարու մը զբաղանքով մեր ամենէն լաւ միտքերը, ամենէն լաւ սիրտերը, ամենէն լաւ հոգիները այդ հաստատութեան վերեւը թեւեթռուն։

Հին չենքերու տեղ՝ նորերը, կանխաւոր ծրագիրներու տեղ՝ բարեփոխուածներ, նոր մարդիկ՝ անցածներու յաջորդ, նոր գործողներ՝ գացողներու եւեւէն... ու այդպէս՝ ընդհատումներ և վերսկսումներ կեանքի և մահուան հաստատութեան մը բոլորտիքը։

Փոքրիկ քաղաք մըն է ինքն իրմով «Ազգին Տունը», առանձին շրջափակի մը մէջ, ուր վարչութիւն մը, իր զանազան կազմերովը, գուռնէն մինչև ներքին խորերը՝ կը գործէ առաւօտուն, կը ջանայ կէս օրին, կը ճգնի իրիկունը, կը աքնի գիշերը։

Ներս մտած թէ ոչ, անվրդով խաղաղութիւն մը, տարարակ վայրի մը անծածան օդին պէս, կը պատէ քեզ, ու երթալով կը զդացնէ քեզի լրջութիւն մը և բեռան մը պէս կը նստի լանջերդ վրայ։ Դուռներ կը բացուին, դէմքեր կ'երեւան, ընդհատ խօսքեր կը լսուին, ամէնն ալ լո՞ւրջ եւ ծանր։ Ու, ակամայ, Ցանդէի տող մը,

Ընդ իս մուտք են ի տանջանսն...

կը վրդովէ հոգեկան էութիւնդ։

Երեք նոր չենքեր, իրարու քով և իրարու մէջ անցած, կը բարձրանան գլխուդ վերեւ, ու երեք մականուններ, Յակոբեան, Կիւլպէնկեան, Ունճեան, կը զարդարեն անոնց ճակատը։ Սրահները լի են հիւանդներով, վերմակներ կան որոնք անշարժ պարզուած են հեւացող կուրծքի մը վրայ, վերմակներ կան որոնք պալարումներ կ'առնեն հարուած կրած օձի մը օղակներուն պէս։ Կան գլուխներ որոնք կը հանդչին սպիտակ բարձերու վրայ, հանդարտ և մաքրուած նայուածքներով, կա՛ն ալ՝ որոնք իբրև թէ մութին մէջ կը բացուին, կը փակուին, լայը կը փնտռեն և լոյսէն կը փախչին։

Հանքային նիւթերու, հեղուկներու բուրումներ իրարու հետ խառն, կը շնչեն մրթնոլորտ մը հիւանդներու տիւռեի մը մէջ։

Կը դիմեմ դէպի մահճակալ մը ուր շաբաթներ առաջ՝ կը կծկուէր պատանեակ մը, Գուրգէն, հագիւ տասը տարեկան։ Զորս ամիսէն աւելի ծրարուած էր հիւանդի վերմակի մը տակ։ Ու այսօր թափուր է անկողինը, և վերմակն ալ, իր ծածկոցովն ու մանուկի վերարկուովը, փռուած է մահճակալին վրայ։

Սեւ սարսուռ մը կուգայ։ Ո՞ւր էր արդեօք. ի՞նչ պիտի լսէի։ պիտի ըսէին թէ տարուեցաւ դէպի Պալըգլը։ Այդ դողին մէ՞ջ, և, ահա ձայն մը անդիէն, աւետաւոր շեշտով,

— Գուրգէնը բոլորովին փրկուած, իր մայրիկին գնաց։

Նոյն բոպէին՝ Հիւանդանոցի այդ յարկը ճերմակ դոյն մը հագաւ աչքերուս, և հիւանդները որոնք կը չարչրկուէին իրենց ցաւերովը՝ ա՛լ սեւերու մէջ չերևցան հրճուանքի ճառագայթի մը տակ։

Մանկամարդ կին մը, նորատի աղջիկներ ներիտասարդներ, ամենքն ալ մաքուր և կոկիկ հագուած, իրենց գործերու գլուխն են, մէկ սրահէն միւսը կ'անցնին, հրամաններ և պաշտօններ կը կատարեն։ Կեանք ու մահ, դէմ դիմաց կեցած, կռիւ, յարձակումի մէջ են իրարու հետ։

Կը մտնենք անկիւնի սենեակ մը։ Մէկ մահճակալ, և անոր վրայ ճերմակ մօրուքով հիւանդ մը որ ինկած է այդտեղ երկու տարիէ ի վեր։ Հիւանդի և դարմանի պէտք չկայ իրեն համար։ Իջուած քի հարուած մը, իր ձախ կողին վրայ տարածուած, անշարժ կը կապէ զինքը հիւանդի մահճակալին։

Կը նստիմ իր դիմացը, իրեն մատիկ, ճանչնալ կը փորձէ հանդարտ նայուածքով մը։ Կ'օգնեմ իր յիշողութեանը։ Ու այն ատեն,

—Այո, ճանչցայ, կ'ըսէ իր ձայնովը որ մաշուածի երակ մը ունի։

—Սրբազան, կ'ըսեմ, կրնայիք տակաւին աշխատիլ և օգտակար ըլլալ։

—Այդ փափաքով ճամբայ ելայ Նոր-Աշխարհէն, բայց ի զուր, ովկիանոսի խռնաւութիւնը քայքայեց զիս։

Եղնիկ Ապահունին էր։ Մե՞ղք, իրաւ կրնար աշխատիլ, օգտակար ըլլալ, եռանդի և ոգեւորութեան մարդ էր։

Զուզելով աւելի նեղել զինքը, դուրս կ'ելլեմ թողլով զանի իր մահճակալին վրայ, ուր պիտի սպասէ մինչև որ գերագոյն փրկութեան ժամը հնչէ։

Սակէ կը դիմինք չենք մը, երկայն ու հինգ սրահներով։ Շենքին հետ՝ հիւանդութիւնն ալ աւելի

ԵՐՋԱՆԿԱՑԻՇՆԱԿ ՍՕՎԹԱՆ ՄՈՒՐԱՏ ԷՖԷՆԴԻ ՁԱՒԱԿ
ԻՇԽԱՆ ՍԷԼԱԷՏՏԻՆ ՊԷՅ
ՈՐ ԱՑՍՕՐ ԿՐ ՀՈՎԱՆԱՒՈՐԷ ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՆՈՒԱՃԱՀԱՆԴԷՍԸ

Իշխան Սէլաէտտին պէյ որուն հայասէր ու մարդասէր ոգին, արժանի ժառանգ իր երջանկայիշատակ հօր, ծանօթ են արդէն, այսօր կը հովանաւորէ Ազգ. Հիւանդանոցի տարեկան նուագահանդէսը։ Կը ներկայացնենք իր լուսանկարը, զոր Ն. Բարձրապատուութեան մասնաւոր բարեհաճութեանը կը պարտինք, իբր պատկերը Հայութեան բարեկամի մը որ արդէն բազմիցս ապացոյցը տուած է մեր ազգին նկատմամբ մնացած խոր համակրութեան։

— Պարո՞ն, ըսաւ զոլար ձայնով մը, ի՞նչ անոյշ կը պատմէիք։

— Ներեցէ՛ք, տիկի՛ն, յարեց Արծուիբունեան խռով դէմքով մը, սիրտս թունդ եկած է, չեմ գիտեր ինչո՛ւ այսքան կը յուզուիմ։

— Անշուշտ պիտի յուզուիք, ընդմիջեց տիկին Ադնիւ, մենք որ հեռու կ'ապրինք, այդ արիւնոտ դէպքերուն արձագանգը միայն լսելով կը մորմոքինք, հապա դո՞ւք, չէ՞ որ ականատես եղած ու ապրա՞ծ էք այդ կաբմիր օրե՛ր...։

— Կ'աղաչե՛մ, տիկի՛ն, կրկնեց Արծուիբունեան, մի՛ մեղադրէք զիս, ներեցէ՛ք մինչեւ որ ինքզինքս դնեմ։

— Հոգ չէ՛, հոգ չէ՛, սիրելի՛ս, յարեց տիկին Ադնիւ, շատ ժամանակ ունինք, երբ որ ուզէք, այն ատեն կը պատմէք, աւելի՛ լաւ է, իրիկուան կը յետաձգենք, արդէն կը մտածեմ ձեզ տանիլ մեր էֆէնտիին ներկայացնել, դիտէ՞ք, ո՛րքան կ'ախորժի հայկական պատմուածքներէն, կը խենդենայ երբ Հայաստանի անունը լսէ, ազգասէր մա՛րդ է մեր էֆէնտին...

— Շնորհակա՛լ եմ, ըսաւ Արծուիբունեան։

Սպասուհին յանկարծ ներս մտաւ և մօտենալով տիկին Ադնիւի, ականջին բան մը փսփսաց ու նորէն դուրս ելաւ։

— Ինչ կայ, ի՞նչ կայ, ձաձա՛, կրկնեց Օրիորդ Հերանոյշ տենդոտ շարժուելով մը։

— Գեղամն դո՛ւրս է ելեր, աղջի՛կս, ըսաւ տիկին Ադնիւ.

— Ա՛յ... բացականչեց օրիորդը, դիտե՞մ, դիտե՞մ, ինձի սպառած, սպառած ու յետոյ դուրս եկած ալ՝ այլաւոր է։

— Հոգ չէ՛, աղջի՛կս, յարեց տիկին Ադնիւ ժպտելով, ի՞նչ կ'ըլայ, այսօր դաս մի՛ առներ։

Օրիորդ Հերանոյշ ա՛լ չէր կրնար նստիլ հոն, ոտքի ելաւ, հայելիին դիմացը դնաց կեցաւ, ինքզինքը մէջը դիտեց, գլխին մազերը քիչ մը յարդարեց, յետոյ տիկին Ադնիւի դառնալով,

— Ձաձա՛, թոյլ տուէք ուրեմն երթամ, ըսաւ տխուր չեշտով մը։

— Լ՛ա, ըսաւ տիկին Ադնիւ, դո՛ւն գիտես, բայց ո՞ւր պիտի երթաս, աղջի՛կս.

— Տո՛ւնը, պատասխանեց օրիորդ Հերանոյշ դժգոհութիւն բուրող դէմքով մը, ի՞նչ ընեմ։

— Աղջի՛կս, յարեց տիկին Ադնիւ, հիմա գնա՛, հոգ չէ՛, երբ Գեղամս վերադառնայ. քեզի լուր մը կը զրկեմ, իրիկունը կուգաս կ'առնես դասդ։

— Ա՛հ, ձա՛ձա, բացականչեց օրիորդը, ո՞րքան ազնիւ էք, իրա՞ւ է, ինծի իմաց պիտի տա՞ք, եթէ Գեղամը տուն դայ։

— Հա՛, աղջի՛կս, այո, այո՛, կրկնեց տիկին Ադնիւ, դարձ պէս, քեզի լուր մը կը զրկեմ, դուն տունէն մի՛ հեռանար։

— Ո՞ւր պիտի երթամ արդէն, ձաձա՛ ըսաւ օրիորդը, պատչամը կը նստիմ ու «Ռաֆայէլ»ս կը կարդամ։

— Ի՞նչը, հարցուց տիկին Ադնիւ։

— Ռաֆայէ՛լը, Լամարթինի Ռաֆայէ՛լը, ձաձա՛, պատասխանեց օրիորդը զմայլուն ու խանդավառ դէմքով մը, չէ՞ք պիտեր, ի՞նչ յուզիչ վէպ է, աննման՝ աննման։

— Աղջի՛կս, կրկնեց տիկին Ադնիւ, կարդա՛, կարդա՛ նայինք, քեզ ո՞ւր պիտի տանի վէպերուն ընթերցումը։

— Ի՞նչ ընեմ, ձաձա՛, ի՞նչ ընեմ, տրտնջաց օրիորդը, եթէ այդ վէպերը չըլլան, ձանձրոյթէս պիտի ճաթի՛մ, տունը դժո՛խք մըն է, ծնողքներս տչքիս, ի՞նչ պահեմ մեղքս, ճիւանե՛ր կ'երեւան, ա՛խ, անուշի՛կ ձաձա, պիտե՞ս ինչե՛ր կը կրեմ ես այն։... ա՞ռ համար. հապա հա՞յրս... անգութ մըն ալ ա՞ն է, խե՛ղճ Եղուանդիկս, անդամալո՞յծը, անկիւն մը նետուած քուրջի մը պէս, կէնին ձեռքը յանձնուած է...

— Հերի՞ք է, հերի՞ք է; աղջի՛կս, ընդմիջեց տիկին Ադնիւ, կնտամբող նայուածք մը նետելով օրիորդին, ասոր զգացնել ուզելով թէ՝ անպատշաճ էր այդ ընտանեկան գաղտնիքները պատմել Արծուիբունեանի պէս նորեկ հէրի մը ներկայութեանը։

Օրիորդը լռեց, թեթեւ շփոթուկ մը նկարուած էր անոր թխպեղ այտերուն վրայ։ Ա՛լ չը կեցաւ հոն, մօտեցաւ տիկին Ադնիւի, ձեռքը սեղմեց, յետոյ դառնալով Արծուիբունեանի, գլխի յարգալիր շարժումով մը հրաժեշտ տուաւ ու դուրս ելաւ։

(Շարունակելի)

ՍՊԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

ՈՐԴԵՍՊԱՆ ՓՆՈՂՔԸ

(ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՎԷՊ ԵՎԻՊՏԱՀԱՑ ԿԵԱՆՔԷՆ)

Փ.

ՏԻԿԻՆ ԱԶՆԻՒԻ ԳՈՀԱՐՆԵՐԸ

Նոյն պանուն, նիւար կազմով ու խարտեաշ մազերով սպասուհին երեւցաւ ուրիշ տիպով մը։

Սուրճը պատրաստած էր, մօտեցաւ ու կարգով հրամցուց ներկաներուն։

Օրիորդ Հերանոյշ աղերսող ակնարկով մը։

— Ձա՛ձա, ըսաւ տիկին Ադնիւի, կը խսսի՞ք հիմա;

— Ի՞նչը, հարցուց տիկին Ադնիւ, սուրճի գաւաթը ձեռքին մէջ։

— Գեղամին համա՛ր, մնչեց օրիորդ Հերանոյշ։

— Շա՛տ լաւ, շա՛տ լաւ աղջի՛կս, կրկնեց տիկին Ադնիւ ժպտուն աչքերովը նայելով օրիորդին, որ կ'եռեւեփէր նստած տեղը։

Ցնծոյ դառնալով սպասուհիին,

— Էլիզա՛, ըսաւ տիկին Ադնիւ, Գեղամին ըսէ՝ թո՛ղ հոս գայ։ «մամա՛»ն կ'ուզէ, ըսէ՝ իրեն։

Սպասուհին սուրճին գաւաթները մէկիկ մէկիկ առաւ, դրաւ տաշտին վրայ և ինք դուրս ելաւ առանձնասենեակէն։

Խօսակցութիւնը քանի մը վայրկեան ընդհատեցաւ յետոյ, տիկին Ադնիւ, դառնալով Արծուիբունեանի։

— Գեղամս, ըսաւ տիկին Ադնիւ, հիմա գնա՛, հոգ չէ՛, երբ Գեղամս վերադառնայ, քեզի լուր մը կը զրկեմ, իրիկունը կուգաս կ'առնես դասդ։

— Ա՛հ, ձա՛ձա, բացականչեց օրիորդը, ո՞րքան ազնիւ էք, իրա՞ւ է, ինծի իմաց պիտի տա՞ք, եթէ Գեղամը տուն դայ։

— Հա՛, աղջի՛կս, այո, այո՛, կրկնեց տիկին Ադնիւ, դարձ պէս, քեզի լուր մը կը զրկեմ, դուն տունէն մի՛ հեռանար։

— Ո՞ւր պիտի երթամ արդէն, ձաձա՛ ըսաւ օրիորդը, պատչամը կը նստիմ ու «Ռաֆայէլ»ս կը կարդամ։

— Ի՞նչը, հարցուց տիկին Ադնիւ։

— Ռաֆայէ՛լը, Լամարթինի Ռաֆայէ՛լը, ձաձա՛, պատասխանեց օրիորդը զմայլուն ու խանդավառ դէմքով մը, չէ՞ք պիտեր, ի՞նչ յուզիչ վէպ է, աննման՝ աննման։

— Աղջի՛կս, կրկնեց տիկին Ադնիւ, կարդա՛, կարդա՛ նայինք, քեզ ո՞ւր պիտի տանի վէպերուն ընթերցումը։

— Ի՞նչ ընեմ, ձաձա՛, ի՞նչ ընեմ, տրտնջաց օրիորդը, եթէ այդ վէպերը չըլլան, ձանձրոյթէս պիտի ճաթի՛մ, տունը դժո՛խք մըն է, ծնողքներս տչքիս, ի՞նչ պահեմ մեղքս, ճիւանե՛ր կ'երեւան, ա՛խ, անուշի՛կ ձաձա, պիտե՞ս ինչե՛ր կը կրեմ ես այն։... ա՞ռ համար. հապա հա՞յրս... անգութ մըն ալ ա՞ն է, խե՛ղճ Եղուանդիկս, անդամալո՞յծը, անկիւն մը նետուած քուրջի մը պէս, կէնին ձեռքը յանձնուած է...

— Հերի՞ք է, հերի՞ք է; աղջի՛կս, ընդմիջեց տիկին Ադնիւ, կնտամբող նայուածք մը նետելով օրիորդին, ասոր զգացնել ուզելով թէ՝ անպատշաճ էր այդ ընտանեկան գաղտնիքները պատմել Արծուիբունեանի պէս նորեկ հէրի մը ներկայութեանը։

Օրիորդը լռեց, թեթեւ շփոթուկ մը նկարուած էր անոր թխպեղ այտերուն վրայ։ Ա՛լ չը կեցաւ հոն, մօտեցաւ տիկին Ադնիւի, ձեռքը սեղմեց, յետոյ դառնալով Արծուիբունեանի, գլխի յարգալիր շարժումով մը հրաժեշտ տուաւ ու դուրս ելաւ։

(Շարունակելի)

ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ

Սուլթան Մահմուտ Բ. Դաշէղ Յարութիւն Ամիրա, Տիւզեանները, Հալէպ էֆէնտի, և այնքան նշանաւոր մարդիկ պիտի ըլլան հերոսները մեր նոր թերթին։

Եւ այս մեծանուն անձնաւորութեանց մէջ, մասնաւորաբար աչքի պիտի զարնեն երկու ժողովրդական հերոսներ՝ Զաքէրը Յակոբ և Զաքարիա Միրիկ։

խոժոռ է այդ տեղ։ Դէմ դիմաց կրկնակ շարք մը մահճակալներու, և ո՛չ մէկը ատոնցմէ պարապ։ այլևայլ տարիքներ, սեւ ու ալեխառն գլուխներ, կեանքի ու մահուան գօտեմարտը աւելի բուռն։ տառապանքի, կսկծանքի ամէն ձայները, իրարու հետ խառն, կը բերեն եղերաւոր երաժշտութիւն մը ուր ցաւերն են որ կ'երգուին։

Այդ բաժնին վրայ է Յիմարանոցը։ Դուռը փակ է այն օր։ իրենց բժիշկը պիտի գայ քիչ յետոյ։ Միայն կ'երևակայեմ թէ ինչ ողորմելի մարդկութիւն մը կը տառապի դռան մը՝ երկու թեւերուն ետևի կողմը։

Յիմարանոցը, կ'ըսեն, Հիւանդանոցի ամենէն հարուստն է այսօր։ ամէն օր կուգան յիմարներ, լեցուած են ամէն ծակ ու ծուկ։ եթէ այդպէս երթայ, պատուհաններուն մէջ ալ մէյմէկ յիմարներ պիտի տեղաւորէ Տեսչութիւնը։ Ու, ըստ պատեհին, կը յիշեմ Հայրիկի մէկ խօսքը։ Այդ շէնքին հիմերը դնելու առաջին օրը, Միքայէլ Յակոբեանի տրուեցաւ կացինը՝ առաջին հարուածները իր ձեռքովը զարնելու հողին։ Հայրիկ։ ականատես,

— Միքայէլ էֆէնտի, ըսաւ, ուժով զարկէք կռինը, լայն տեղ տուէք, թող յիմարանոցը մեծ ըլլայ։ մի՛ վախէք, կարծուածէն շատ աւելի յիմարներ կան, գուցէ ապագային աւելին ալ ունենանք, մանաւանդ խելքներու մէջ ալ կան բաղմաթիւ յիմարներ։

Ատկէ ալ վար կ'իջնենք, մեր ականջներ։ լեցուած ցաւերու տխուր երգովը, հիւանդներու տառապագին դէմքեր մտքերնուս վրայ, անկողիններ, մահճակալներ, կեանքի ու մահուան գօտեմարտ, ու այդ ամէնուն ալ իբրև հանդիսարան «Ազգին Տունը», ինչպէս կ'ըսուի։

Ծուռ ու մուռ դարձուածքով մտած էինք խոհանոցը։ Խոշոր բաժին մը ինքնին հիւանդանոցին մէջ։ Մաքո՞ւր, ամէն բան մաքուր, անագաւած կաթսաներ, լուացուած ամաններ, խորքին մէջ ահագին հնոց մը, սեւերկուած, և անոր վրայ, խոշոր կաթսաներու մէջ, կեռաց կն'բակուրը։ Այդտեղ, այդ օրըստօրէական սպասումին մէջ է որ ազգ մը, անսպառաբար կը դնէ իր վախտ քակէն կեանքին անհրաժեշտը՝ իր հիւանդներուն, անկարներուն, յիմարներուն և որբերուն համար։

Քիչ մը անդին է հացին փուռը, ուր հագիւ բոպէ մը կեցած, եւ ահա կովի անուշ բառաչ մը, առողջ և կեանքով լի, կուգայ ներսէն դուրս։ Հիւանդանոցին գումն է, միակ յարկ մը ուր կեանքը կը յորդէ։ Դաղջ ջերմութեան մը մէջ, երկու շարքի վրայ են կովերը, քանի մօտ, ամէնն ալ կարմրերանդ. կապուած մուրներու առջեւ, կայ որ գլուխը ծռած իր վզին վրայ, քնաթորմի երեւոյթ մը կը պարզէ։ Մէկը կ'որոճայ հանդարտ հանդարտ, ուրիշ մը, ոտքի վրայ, մէկ կը դիտէ մեզմ նայուածքով, դժուարաւ իր սրունքներուն մէջ ամփոփելով իր պատարուն ստինքը։ և կան ալ որոնք փռուած մաքուր յատակի մը վրայ։ իրենց մսոտ մարմինովը։ հագիւ թէ կ'ամփոփուին իրենց կաշիներուն մէջ։

Հիւանդանոցի կաթնատունն է ասա, —ուրիշ դեղարան մը— որ օրական 120 քաշ կաթ կը մատակարարէ։ Ու ի՞նչ կաթ։

Կովերու մէկ շարքին գլուխը, իր մուրին առջեւ, կապուած է ցուլը, անասնական սարսափ մը այդ հեզիկ, անո՞ւշ կենդանիներուն մէջ։ Կը հեւայ. կը պոռայ, և սարսուռ մը կը տարածուի դոմին մէջ։

Կը մօտենաս իրեն։ բայց չես փորձեր ձեռքդ երկարել դէպի ան։ Հսկայ մըն է, պղտոր սպիտակ, անորակելի պիսակներ ցիր ու ցան իր մորթին վրայ։ Կռնակ, գաւակ, գիսա։ լիք միսերով։ իրենց սահմանէն դուրս կը վազեն. հաստակեկ պարանոց մը, ծալքեր իրարու վրայ՝ կը բարձրանան ուսէն վեր, գլուխ մը որ ուժէն տեսք ունի, չափակցութիւն ամէն մասերու մէջ, լայնկեկ ճակատ, երկու կարճկեկ եղջիւրներ, հաստ տրամագծով սրածայր, հորիզոնական կ'երկարին աջ ու ձախ։ իր նայուածքին մէջ սարսափը դուրս կը պոռթկայ։ Իսկ լանջքին վրայ, ծոցին ձիւն պէս, վայելչութիւն և ահարկարութիւն կը նստին մեծափառ։

Կը փորձեմ սատեղ, բայց ոչինչ։ կը ծռէ գլուխը կողմնակի, կը խոժոռէ դէմքը։ Կը դիտեմ ջինքը մանրակրկիտ։ ամէն կէտի վրայ հրաշալիք մը ստեղծագործութեան, և ամէն մասերու վրայ դուրս կը պոռթկայ սարսափը։ Եթէ հարկ ըլլար անուն մը տալ ցուլին, ամէնէն պատշաճն էր անուշտ

— Զարհուրանքը...

Իր խնամողը կը մօտենայ, ցուլը կը լսէ անոր ձայնին, կը հասկընայ անոր խօսքերը, և հեզիկ երեւոյթ մը կ'առնէ յանկարծ։ Այդ յարկին տակ կեանքի հակապատկերն է Հիւանդանոցի մէջ։

Ատկէ ալ դուրս։

Եւ այս անգամ ուրիշ ձայներ են որոնք վերնայարկէ մը դուրս կուգան և կը տարածուին հիւանդի չէնքերուն վրայ։ Որբանոցի Մանկապարտէզն է որ կ'երգէ։ Կարմիր դոգնոցով փոքրիկներ, մանչ ու աղջիկ, կուրծքի և ոտքի մարզանքի մէջ են. կ'երգեն միաբերան, կը քալեն համաչափ, այնպէս որ ոտքերն ալ երաժշտութիւն մը կը՞ շինեն։ Ամէնէն փոքրիկը սակայն, չորս տարեկանէ ոչ աւելի, կը քալէ ամէնէն առաջ, բայց իր ուզած ձեւովը միայն, բնաւ հետեւող չէ ո՛չ ձայնի, ոչ համաչափ քայլերու, ինքն իրեն հետ է, և միշտ անփոփոխ։

Կը կենան. այս անգամ համերաշխ է, լուրջ, պատկառելի։ Հոյակապ գլուխ մը ունի. ցցուած ճակատ մը իր աչուկներուն վերեւ, գլխուն վրայ ուրիշ ցցունք մը դէպի ետեւ, և լրջութիւն մը որ յարգանք կ'ազդէ։

Իր անունն է Ծիրայր։ Զի խօսիր, կը լսէ սակայն։ անուշ խօսքերու ազդեցութիւնը կը կարդաս իր աչուկներուն մէջ, իր մատուներն ալ հաղիւ թէ կը շարժին կակուղ գորգին վրայ պառկած կատուի մը պոչին պէս։ Այդչափով պէտք է բաւականանաս։ և անշուշտ մեծ յարգանք մըն է քեզի Ծիրայրն որ թեւեւ ամէնէն փոքր, ամէնէն աւելի մեծ կ'երեւի բոլոր մեծութիւններու վերեւ։

⁂

Դէպի դուրս երթալու համար, մեր շրջանը կ'ընենք եկեղեցին մօտովը։ Անոր ետեւը կը բարձրանայ արձան մը իր մարմարէ պատուանդանին վերեւ։ — Ցովհաննէս Յակոբեան։ Ճիշտ իր դէմքն է, նոյն կերպարանքով և մօրուքով. հեզիկ անուշութիւն մը կը ծածանի ամբողջութեան վրայ։ ճիշտ ինչպէս էր անոր հոգին։ «Ցովհաննէս Աւետարանիչ», այդպէս կը կոչուէր ան։ Արեւո հեղուած ք մը իջած է գլուխէն մինչեւ արձանին մէջքը և կը խառնուի անոր լուսաբաղ արտայայտութեանը։

Եկեղեցին մէկ քովն ալ, իրենց յարկաբաժինին մօտիկ, Կիւլպէնկեանց հանգստավայրն է։ Փոքրիկ տարածութեան վրայ հողահաս մըն է, երկաթէ վանդակներու մէջ առնուած։ կանանչ ծառեր։ նոր բացուած ծաղիկներ, թարմ և քնքուշ խոտ մը կը զարդարեն վայրը։ Հողէն վեր ցցուած ո՛չ մէկ բան չկայ։ հարթ գետինն է։ այնպես որ տրխրական ոչ մէկ ազդեցութիւն կ'ելլէ դէպի հոգիդ։

Մեզի կը թուի թէ մեռելական այդ վայրը։ այնքան պարզ ու հանգիստ։ ան էր միայն որ պիտի պատշաճէր Կիւլպէնկեան հանգստ և պարզուկ հոգիներուն. անոնք միշտ խրատեցան սին պերճանքէն ու դարտակ պշրանքէն։ իրենց մեծութիւնը պահեցին հոգիի մեծութեան մէջ, սիրտ և սէր իրենց ձեռքերուն մէջ բռնած։ Այդ տեղն է Արաքսին, ան որ երբ իր երիտասարդ ամուսինին ընկերացաւ Հայրիկի կաթող. ընտրութեան առեն դէպի Կովկաս, յարգանքով շրջապատուեցաւ Թիֆլիսի մէջ։

Ունենանք, իր շէնքէն դուս, ոչինչ ունի և անով կը կապուի, իբրեւ թէ գիրկընդխառն, Կիւլպէնկեանց և Յակոբեան հոգիներուն։

Ո՞րքան յիշատակներ, ո՞րքան դէմքեր, ո՞րքան հոգիներ «Ազգին Տունը»ին մէջ։

Ու քանի մը քայլերով դուրս ելած ենք արդէն, մեր ետեւը թողած Ազգ. Հաստատութիւն մը, իր պոռացող պէտքերովը, մեր հիւանդներու տեսքովը, հին ու նոր շէնքերու պատկերովը, որբերու մտածումներով, անցած գացած անուններով, որոնք՝ իրենց օրերուն մէջ ու իրենց շարքին վրայ՝ ամէնէն լաւ Հայերը եղան, և տակաւին այսօր ալ իրենց տեղը պարապ կը թողուն Ազգին մէջ։

ՀՐԱՆԴ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

"ԹԻԹԱՆԻՔ"ի ԱՀՌԵԼԻ ԱՂԷՏԸ

ՆՈՐ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Նիւ Եորքէն կը հեռագրեն «Մաթէն»ի։ — «Ցուսահատ ամբոխ մը չարունակեց ամբողջ օրը, պաշարել «Հուայթ Սթար Լայն»ի գրասենեակները և թերթերու խմբագրատունները։ հեռագիրներ քաշուեցան ամէն կողմ նախագահ Թաֆթի կողմէ, որ մասնաւորապէս հոգածու է լուրեր ստանալ իր թիկնապահ հազարապետ Արչիպալտ Պըթէն։ — Հազարապետը Հոռմէն կուգար, որ տեսակցութիւններ ունեցած էր Պապին և Վիքթոր Եմմանուէլ թագաւորին հետ, որոնց մօտ նախագահը զրկած էր զանիկա մասնաւոր պաշտօնով։ Իր մահը խորունկ սրտաբեկութիւն յառաջ բերած է Վաշինկթընի մէջ։ Հազարապետ Պըթ մասնաւորապէս նշանաւոր հանդիսացած է ամերիկեան զօրքերու կողմէ Գուսպայի առժամեայ գրաւման միջոցին։ Ամուրի էր։ Իտալիա ընկած միջոցին՝ ծանուցուած էր թէ պիտի ամուսնանար, բայց հերքած էր այս լուրը, զուարճալի կերպով մը, ըսելով թէ նախամեծար կը հաւարէր մինակը ներկայ գտնուիլ իր վկայն վախճանին։ Այդ վախճանը, պէտք է խոստովանիլ մասնաւորապէս եղերական է։ Նախագահ Թաֆթ իր ցաւակցութիւնները արտայայտած է բազմաթիւ արկածեալ ընտանիքներու։ Աղօթքներ կարդացուեցան բոլոր եկեղեցիներուն մէջ։ Եւրոպայէն եկող նաւերու բոլոր հրամանատարները, որոնք «Թիթանիք»ի զուգահեռաբար ուղեւորի մը կը հետեւէին կը յայտարարեն թէ՝ սառնակոյտներու հանդիպած են արեւմտեան երկարութեան 49 աստիճանին և հիւսիսային լայնութեան 42 աստիճանին վրայ, այսինքն այն տեղերէն իսկ ուր «Թիթանիք»ի աղէտը պատահեցաւ։

⁂ «Հուայթ Սթար Լայն» պաշտօնապէս կը ծանուցանէ թէ տեղեկութիւն մը ստացած է, որ վերնականապէս 868ի կը հանէ «Թիթանիք»էն ազատուած ուղեւորութիւնը։ Այս հեռագիրը իրեն հաղորդուած է «Օլիմբիք»ի միջոցաւ։

⁂ Վերջին տեղեկութեանց համեմատ, «Թիթանիք»ի վրայ գտնուող ուղեւորներուն թիւը հետեւեալ կերպով կը բաժնուի։—Ա. կարգ, 316 ուղեւոր, Բ. կարգ, 279, Գ. կարգ 693, նաւազ 908։ 2196 ուղեւորներէն և նաւազներէն 868ը միայն ազատուած և առնուած են «Բարպաթիա»ի վրայ։ Ամենաստոյգ տեղեկութեանց համեմատ, զոհերուն թիւն է 1328։

⁂ «Բարիզիանա»յի հրամանատարէն հասած նոր տեղեկութիւնները կ'ըսեն թէ աղէտին թատերավայրին վրայ կը ծփան ամէն տեսակ բեկորներ, և հակառակ մանրակրկիտ հետախուզութեան մը, մարդկային դիակի հետք չգտնուեցաւ։ կ'ենթադրուի թէ «Թիթանիք»ի ընդհարումը ո՛րքան սոսկալի եղաւ որ բազմաթիւ ուղեւորներ, իրենց սենեակներուն մէջ հանդչած պահուն, նաւուն յատակոյտին հրդմուեցաւ կամ մահացու կերպով վիրաւորուեցան առաջին իսկ ընդհարումով, և ուրիշներ, ջուրերու ողողումներուն տակ, ժամանակ չունեցան փախչելու և վերին յարկը ելնելու։ Շատեր ծով նետուեցան և մինչեւ օգնութեան ժամանումը՝ անհետացան կորան ալիքներուն մէջ։

⁂ Տիկին Կիւկէն Հարմ, կինը այն միլիառատէրին որ հաւանօրէն խեղդուած է, Հուայթ Սթար Լայնի գրասենեակը գացած է միլիոներ նուիրելու համար, եթէ իր տրամադրութեան տակ դրուի մասնաւոր չոգենաւ մը որպէս զի կարենայ երթալ իր ամուսինը փնտռել։ Մտքի դրդռութեան աննկարագրելի վիճակի մը մէջ կը գտնուէր, և մեծ դժուարութեամբ հաղիւ կարելի եղաւ համոզելու զինքը թէ խոստացած միլիոնները ոչինչ կը զրէին կեանքի այս տեսակ պայմաններուն մէջ։

⁂ Երբոր աղէտին ծանրութեան լուրը նիւ Եորքի մէջ ծանուցուեցաւ, մեծ յուզում առաջ եկաւ։ Ժողովրդային ահագին զանգուած մը, ամէն սեռէ ու հասակէ, հաւաքուելով Հուայթ Սթար Լայնի պիւրոյին առջեւ, սրտաճմլիկ տեսարան մը կը ցուցադրէին։ Անոնց կուլային դառնօրէն և իրենց կորուստները կը պահանջէին։

Ծովածավալ բազմութեան մէջ կ'երեւցուէին ականաւոր անձնաւորութիւններ։ Ոստիկանութիւնը, գերմարդկային հիգերով հազիւ կրցաւ զսպել ցասումը։ Եղեռնին ժուռեղնած այս ամբոխը։ Եղերական այս աղէտին զոհերէն միոյն ծնողքը Ժիլիոնատէր Ճոն Աստոր իր պարագաներով, պան մը իր վրայ կեդրոնացուց այդ խոժոռուած ամբոխին ուշադրութիւնը, և բոլորը մէկ, կարծես էլեկտրական միւնոյն զգացմանէն լարուած, և մոռնալով իր

Ը։ յԱվշտակոծ ծնողքին կորուստը ողբայ, զոր դէպի Եդիպտոս գացած էր իր հարսին հետ՝ բոլորելու համար մեղրալուսնի քաղցր օրերը և ուրիշ կը վերադառնար իր ծնողական տունը։

ՀԱՑ ՄԸ ՆԱԽԱՐԱՐԱՊԵՏ ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ

Վիեննայէն Ապրիլ 19 թիւով կը հեռագրեն թէ Աւստրիոյ Ցարանց Եղբօր կայսրը Հունգարիոյ նոր դահլիճը կազմելու պաշտօնը յանձնեց հայազգի Գ. Լուքացիի (Ղուկաս)։

ՏԱՐՏԱՆԷԼԻ ՌՄԲԱԿՈԾՈՒՄԸ

ՌՈՒՍԻԱ

ՎԵՐՋՆԱԳԻՐ ՁԷ ՏՈՒԱԾ

Առջի օր ղրոյց էր շրջեր թէ Ռուսիա վերջնագրով մը պահանջած է Բ. Դուռէն Տարտանէլի բացումը։ Կ'ըսուէր նոյն իսկ թէ առընչութիւն մը գոյութիւն ունի Իտալացւոց Տարտանէլի դէմ կատարած ցոյցին և ռուս քաղաքականութեան միջեւ։ Երէկ գրած էինք թէ այս լուրը անհիմն է։ «Օսմ. Լոյս» ալ այս առթիւ դիմում կատարած ըլլալով ռուսական դեսպանատունը, պատասխանուած է իրեն թէ ասոնք բոլորը անհիմն են։ Իտալական յարձակումը, ոչ մէկ կասկած որ, իրեն նպատակ ունէր ստեղծելու նոր կացութիւն մը։ Արդէն այն պարագային երբ Թուրքիայէն պահանջուած նեղոցին մէջ դրուած ականներու վերցուիլը, Բ. Դուռն ալ իր կարգին պիտի պահանջէ տերութիւններէն երաշխիք մը թէ ոչ մէկ իտալական մարտանաւ պիտի անցնի Տարտանէլէն։ Բայց թէ ինչպէս պիտի տրուի այս երաշխիքը, խնդիր մըն է որ կրնայ լուծուիլ Բ. Դրան և տերութեանց միջեւ։

ՏԱՐՏԱՆԷԼԻ ՆԵՂՈՒՑԸ ԿԸ ԲԱՑՈՒԻ

«Օսմ. Լոյս» կը տեղեկանայ թէ Նախարարաց Խորհրդոյ առջի օրուան նիստին մէջ, նկատի առնուելով որ Տարտանէլի նեղուցին փակումը ահագին վնաս կը պատճառէ ընդհանուր վաճառականութեան, հաստատութիւն յայտնուած է մէկ քանի օրէն բանալ նեղուցը առեւտրական նաւերուն առջեւ, դրուած թորփիլները վերցընելով։ Հաւանական է որ Նախարարաց Խորհուրդին այս որոշումը նաւանգիստի վերատեսչութեան կողմէ ծանուցուի այսօր նաւային ընկերութեանց։

ԻՏԱԼԱՑԻՆԵՐԸ ԱՌ ԱՑԺՄ ՁՊԻՏԻ ՎՏԱՐՈՒԻՆ

Նախարարաց Խորհուրդը որոշած է, առ այժմ յետաձգել պոլսեբնակ Իտալացիներու վտարումը։

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Պերլինէն Ապրիլ 19 թիւով հետեւեալը կը հեռագրուի «Օսմ. Լոյս»ի։—Մամուլը կը հրատարակէ երկար յօդուածներ Տարտանէլի ամբակոծման վրայ և կը մեկնէ թէ այս ռմբակոծումը ինչ հետեւանքներ պիտի ունենայ։ Շահեկան է մանաւանդ «Թէկլիխէ Ռունտշաու»ի մէկ յօդուածը որ կ'ըսէ։ — Իտալական նաւատորմին գործը շատ փափուկ է։ Նոյն իսկ Տարտանէլէն եթէ անցնի, չկրնար հարկադրել Թուրքիան հաշտութիւն կնքելու։ Իրաւ է թէ Իտալական թնդանօթները կրնան մեծ վնաս պատճառել խաղիֆաներու քաղաքին, բայց Թուրքերը ասոր ալ պիտի տոկան, առանց տեղի տալու։ Կ. Պոլիս, ենթադրուածին պէս օսմ. կայսրութեան սիրտը չէ։ Բայց եթէ Իտալացիք զօրք ցամաք հանեն, պիտի գտնուին թշնամի մը դէմ որ իր զինուորական կարողութեամբը, իր թիւովը և իր խանդաւառութեամբը անպարտելի է։ Արդ, Իտալացիներուն կացութիւնը զգալի փոփոխութիւն մը չպիտի կրէ, նոյն իսկ եթէ Տարտանէլէն ալ անցնին անոնք։ Անկարելի է որ Թուրքերը Իտալացիներուն նուիրեն երկու նահանգ, որոնց ժողովուրդը կը կռուի խալիֆայութեան և իսլամութեան համար։ Իտալիա չկրնար ստիպել Թուրքիան՝ հաշտութիւն կնքելու։ Նոյն թուակիր մասնաւոր հեռագիր մը, ուղղուած դարձեալ միւնոյն թերթին հետեւեալը կ'ըսէ։—Մամուլը այն կարծիքէն է թէ Տարտանէլի ռմբակոծումը աղմկայոյզ ցոյց մըն է տերութեանց միջամտութիւնը ձեռք բերելու համար։ Բայց, Թուրքիա, շնորհիւ իր մասնաւոր չինուածքին, կրնայ պարզապէս անցնիլ օրակարգին։ Միւս կողմէ, Սամսոնի ռմբակոծումը կը վնասէ Անգլիոյ, Ռուսիոյ և Ֆրանսայի ազդեցութեանը։ Տարտանէլի դէմ գործողութիւնը կը վնասէ մանաւանդ Ռուսիոյ նիւթական շահերուն։

ՅՈՒԶՈՒՄ ՍԵԼԱՆԻԿԻ ՄԷՋ

Սելանիկէն կը հեռագրեն թէ Տարտանէլի ռմբակոծման դէպքերը մեծ յուզում առաջ բերած են հոն։ Հակառակ սակայն այն լուրերուն թէ իտալական նաւատորմը կը մօտենայ Սելանիկի, ժողովուրդը հանդարտ է, որովհետեւ տեղական իշխանութիւնը հաւաստած է թէ Գարապուրնի բերդերը անառիկ են։ Սելանիկ աղէկ ամրացուած է։ Իշխանութիւնք խիստ միջոցներ ձեռք կ'առնեն և պահակախումբերը գիշեր ցերեկ հսկողութիւն կը կատարեն։ Կուսակալութիւնը կը յանձնարարէ ժողովուրդին բացարձակ վստահութիւն ունենալ կառավարութեան վրայ։

ԱՐՁԱԿՈՒԱԾ ՌՈՒՄԵՐՈՒՆ ԱՐԺԵՔԸ

Տարտանէլի բերդերուն դէմ արձակուած ռումբերը արժած են Իտալիոյ աւելի քան 800,000 ֆրանք։ Կը կարծուի որ Իտալիա ա՛յսքան արժէքաւոր գործողութիւն մը չպիտի ուզէ կրկնել։

ՀԵՌԱԳՐԱԹԵԼԵՐԸ ԽԶՈՒԱԾ

Տարտանէլի և Թէնէդոսի միջև հեռագրաթելերը խզուած են։

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՔՆՆԷ ՍԵՒ ԾՈՎՈՒ ԱՄՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԾՈՎԱՅԻՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ ՎՈՍՓՈՐԻ ՆԵՂՈՒՑԻՆ ՄԷՋ

Կառավարութիւնը հաւանական ամէն յարձակումի և ոեէ պատահականութեան առջև պատրաստ գտնուելու և յանկարծակիի չգալու համար, առջի գիշեր ծովային նախարարութեան կողմէ կազմուած մասնաւոր յանձնաժողով մը կէս գիշերին ղրկեց դէպի Վերին Վոսփոր։ Զինուորական Յանձնաժողովը մինչև Սև Ծովու նեղուցին դուրսի մասերը երթալով քննեց երկու կողմի օսմանեան ամրութիւնները, թնդանօթներն ու բերդերը, խիստ գոհացուցիչ գտաւ զանոնք։ Քննիչ Յանձնաժողովը այս առտու, արշալոյսին, նոյն չոգենաւով մայրաքաղաք վերադառնալով իր տեղեկագիրը ներկայացուց ծովային նախարարութեան։ Սոյն յանձնաժողովին ընկերացող բարձրաստիճան զինուորական մը հարցման մը առտասխանելով յայտարարեց թէ՝ Սև Ծովու կողմի ամրութիւնները ալ շատ զօրաւոր են և կրնան դիմադրել այն կողմէն ըլլալիք ո և է յարձակման։

ՏԱՐՏԱՆԷԼԻ ՅԱՄԱՔԱՅԻՆ ԶՕՐԱՑ ՆՈՐ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐԸ

Սպայակոյտի անդամ Բէյրթէվ պէյ, որ ասկէ առաջ ինչպէս յայտնի է Յաքոնի կողմերն ալ ուղեւորած՝ կարող զինուորական մըն է, այս առտու Տարտանէլ մեկնեցաւ տեղւոյն մէջ գտնուող ցամաքի հրամանատարութիւնը ստանձնելու համար։

ՏԱՐՏԱՆԷԼԻ ՆԵՂՈՒՑԻՆ ՄԷՋ ՀԻՆ ՇՈՒԵՆԱՒԵՐ ԿՐՆԿՂՄՈՒԻՆ

Դարպանոցի առջև գտնուող երեք հին, անգործածելի չոգենաւերը առջի գիշեր նաւափիներու միջոցաւ Տարտանէլ տարուեցան և հոն նեղուցին մէջ ընկղմուեցան անցքը փակելու համար։

Ի՞ՆՉ ԷՐ ԻՏԱԼԻՈՅ ՆՊԱՏԱԿԸ

«Թրիպունա» կէս պաշտօնական թերթը խօսելով Տարտանէլի նաւային ցոյցին վերայ, կ'ըսէ։ — «Երէկի մեր նաւային գործողութեան նպատակը չէր և չէր կրնար ըլլալ Տարտանէլը կտրել անցնիլը։ Անիկա ունէր զինուորական և քաղաքական նպատակ մը որ սա է թէ իտալական կառավարութիւնը ուզեց շշափելի կերպով ցոյց տալ թէ Իտալիա ազատ է իր ուզածը ընկալ ինչպէս բոլոր՝ նոյնպէս եգիպտական ծովուն մէջ։ Բայց ինչ որ երէկ չըրինք, վաղը կրնանք ընել եթէ պարագաները պահանջեն, պատերազմը վերջացնելու համար իտալական շահերուն բոլորովին համապատասխան եղանակով մը։ մենք ուզեցինք Թուրքիոյ ցոյց տալ թէ պատերազմական արդիւնաբեր Նիւթերը որտեղէն որ դուրս կրնայ հանել, այն տեղ կրնանք զարնել զինքը։ Այս բանն է որ ուզեցինք ցոյց տալ Երիտասարդ Թուրքերուն որոնք ապացուցին թէ դիմադրութեան իրը միակ փաստ չատ շատ նեղուցները կը փակեն միջազգային առեւտրական նաւերու դէմ արդ այս բանը մենք չենք ուզեր որ ըլլայ գոնէ առ այժմ և այս է պատճառը որ իտալական նաւատորմը Պոլսոյ դուռներէն քաշուեցաւ ո՛չ թէ «ինաք բարով» ըսելով այլ «ցտեսութիւն»։

ԻՏԱԼԱՑԻՔ ՇՈՒԵՆԱՒ ՄԸ ԿԸ ԲԱՆԵՆ

Պէյրութէն հեղինական դրօշ կրող չոգենաւ մը որ 3500 ոչխար բեռցած Պոլիս կուգար, Թէնէդոսի առջեւ Իտալացիներուն կողմէ բռնուեցաւ և աղդարարուեցաւ իրեն չչարունակել իր ճամբան։

ԳԱՂԱՌԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆԸ

Գաղաքապետութիւնը շրջաբերականով մը կը ծանուցնէ ժողովուրդին որ՝ թէ՛ հրապարակի վրայ և թէ՛ կառավարութեան մթերանոցներուն մէջ արմտիք կը գտնուի առատութեամբ, որով ժողովուրդը բնաւ պատճառ մը չունի մտահոգութեան։ Գաղաքապետութիւնը կը յանձնարարէ ամենուն իր գործերով զբաղիլ։ Անոնք որ չահագործելու նպատակաւ ժողովուրդը մտահոգութեան մատնեն իրենց ապրանաց գիները բարձրացնելով, խստիւ պիտի պատժուին Պատերազմ. Ատեանէն։

ԻՏԱԼԻՈՅ ԾՈՎԱՅԻՆ ՈՒԺԵՐԸ

Իտալիա զանազան տարողութեամբ 76 մարտանաւեր ունի որոնց 18ը կը գտնուի Տրիպոլիս, 3ը Կարմիր ծով, 7ը զանազան տեղեր և 35ը Տարտանէլի առջեւ։ Մնացեալներն ալ Թարանթէ։

ԱՐՇԻՊԵԼԱԳՈՅԻ ՄԷՋ

Առջի գիշեր առտուան դէմ լուր առնուեցաւ որ իտալական նաւատորմը Արշիպելագոսի շրջակաները կը պտտի և խուզարկութիւն կը կատարէ հոս հոն։

ՓՈԽԱՆԱԿ ԾՈՎԻ ՅԱՄԱՔԻ ՃԱՄԲՈՎ

Իզմիրի և Պէյրութի նման, Միջերկրականի եզերքները գտնուող քաղաքներու թղթատարները կը ղրկուին Անատոլուի երկաթուղիի ճամբով։

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ ՍՕՖԻԱՅԻ ՄԷՋ

Սոֆիայէն կը հեռագրուի։ — Պուլկար կէս-պաշտօնական թերթը, «Միր», Տարտանէլի ռմբակոծութեան առթիւ կ'ըսէ թէ պատերազմը տաղնապալի երեւոյթ մը առած է և թէ հաւանաբար ծաղելիք պալքանեան կնճռոտութեանց առաջքը առնելու միակ միջոցը հաշտութիւնը փութացնելն է։ Կ'սպասուի ծանր դէպքերու։ Պայտնական շրջանակներու մէջ հանդարտութիւն կը տիրէ։

ԱՆԳԼ. ԵՐԵՍԷ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Լոնտոնէն կը հեռագրեն թէ Անգլիոյ Երեսփ. ժողովին մէջ, արտաքին գործոց Նախարարութեան խորհրդարանական ներկայացուցիչ Մր. Աքլոն յայտարարած է թէ կառավարությունը պատի առնուած է այն ծանրակացութիւնը որուն մատնուած է անգլիական առեւտրական կացութիւնը։

ՇՈՒԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԿՐԱԾ ՃԱՄԲՈՎ

Շոգենաւային ընկերութեանց կրած վնասները ահագին են։ Միայն յայտնի չէ թէ ո՞ր գծի կը հասնի դումարը։ Մինչեւ առջի իրիկուն յիսունի չափ առեւտրական նաւեր անշարժութեան մատնուած էին։ Երէկ Սև. Ծովէն ալ ուրիշ նաւեր հասան։ Այս նաւերուն մեծ մասը Հայտար Փաշայի առջեւ խարսխած է։ Որովհետեւ այս նաւերուն մեծ մասը արմտիք կը փոխադրեն, և չուտ ապրանքայ են, կրնայ գուշակուիլ թէ ո՞ր ատենին մեծ են այդ վնասները։ Դեռ ընկերութիւնները դիմում մը չեն ըրած։ Երէկ Մէսաժըրիի ընկերութեան Պոլսոյ տնօրէնը տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ֆրանսական դեսպանին հետ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՆԱՒԵՐԸ

Միջերկրական երթալու համար Պոլսոյ նաւանգիստը եկող օտար առեւտրական նաւերէն մաս մը Գալաթի առջեւ, մաս մը նաւանգիստին մէջ և ուրիշ մաս մըն ալ Մարմարայի մէջ կ'սպասեն նեղուցին բացուելուն։

ԻԶՄԻՐԷՆ Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԷՆ

Իզմիրի մեր թղթակիցը կը գրէ թէ ռմբակոծումը յուզում յառաջ բերած է նաև հոն։ Հակառակ այն տարածուած թեանց թէ Իզմիրն ալ պիտի պաշարուի, ցարդ թշնամի մարտանաւերը չեն տեսնուած։ Կառավարութեան հասած պաշտօնական տեղեկութեան նայելով իտալական թորփիլանա մը Գալաթայի նաւանգիստը գալով մէկ քանի ռումբ արձակած է։ Ո և է վնաս չկայ։ Նաւանգիստէն հասած լուրերու համաձայն չորս կողմէն թնդանոթի ձայներ կը լսուին։

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

Տարտանէլի ռմբակոծման լուրը խիստ մեծ յուզում առաջ բերած է Պէյրութի մէջ։ Անհամբերութեամբ կ'սպասուի հոն լրացուցիչ տեղեկութիւններու։

ՍԵՒ ԾՈՎՈՒ ՀԱՄԱՐ ՃԱՄԲՈՐԴ Կ'ԱՌՆԵՆ ՇՈՒԵՆԱՒԵՐԸ

Երէկ գրուած էր թէ Սեւ ծովու համար չոգենաւերը ճամբորդ չեն առներ։ Այս լուրը անհիմն է։ Ինչպէս առջի օր նոյն պէս երէկ Սեւ ծով մեկնող ճամբորդները իրենց տեղերը ճամբայ ելան։

ՏԱՐՏԱՆԷԼԻ ԲԵՐԴԵՐՈՒՆ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐԸ

Զօր. Նաֆի փաշա, Տարտանէլի հրամանատարը Պոլիս հասած է խորհրդակցելու համար նախարարներուն հետ։

ԳԵՐՄԱՆ ԴԵՍՊԱՆԸ

ԱՍԸՄ ՊԷՅԻՄՈՏ

Երէկ գերման դեսպան Պ. Մարշալ ծան Պիպէնշթայն երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ասքմ պէյի հետ, կացութեան մասին։

ՀԱՐԻՒՐ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ

Աւելի քան դար մը առաջ էր որ նեղուցները փակուած էին այսպէս, երկու անգամ։ Մէյ մը 1807ին և մէյ մըն ալ 1809ին։ Բայց այս միջոցը երկար չէր տեւեր։ Մնաց որ նոյն կարեւորութիւնը չունէր ինչ կարեւորութիւն որ ունի այսօր այս խնդիրը, քանի որ այսօր Եւրոպա մեծ մասամբ իր արմտիքը կը քաշէ՝ ռուս անահման դաշտերէն՝ որոնք կը գտնուին Սև ծով թափուող գետերու եզերքը։

ԽՈՒՃԱՊԸ ՏԱՐՏԱՆԷԼԻ ՄԷՋ

Պոլիս հասնող ուղեւորներէն մին կը պատմէ թէ Տարտանէլի ժողովուրդը ահ ու սարսափի մատնուած էր ռմբակոծման պահուն։ Պ

վրայ։ Անդիր է թէ կարելիութիւն կա՞յ որ Իտալացիները մինչեւ Պոլիս գան։ Ջանդնան անձնաւորութիւն մը հետեւեալ խորհրդածութիւնները ըրած է այս մասին։—

«Քանի մը ամիս կայ որ, Իտալացիներուն Տարտանէլի վրայ յարձակումի մը մասին չրթող լուրերը մերթ հերքուելէ և մերթ հաստատուելէ յետոյ իրականութիւն դառան։ Իտալացիները, իրենց պահանջումներուն զոհացում ստանալու համար նեղուցներու վրայ յարձակեցան։ Սակայն պիտի յայտնի՞ն արդեօք։ Այս հարցման որուելիք պատասխանը երկու հաւանականութիւն կը պարունակէ։ Այսօր ամէնէն անանցանելի դատուած նեղուցները անոնք են զոր Անգլիացիները ամրացուցած և զինած են։ Հակառակ սարը, նորէն կարելի է անցնիլ այդ նեղուցներէն։ Անուշտ անցնելու գործողութիւնը դժուար է։ Սակայն դժուար ըսել՝ անկարելի ըսել չէ։ Ուժերը կեդրոնացնելով և անձնազոհութեան ոգի ցոյց տալով կարելի է ամէն դժուարութեան և ամէն անկարելիութեան յաղթել։ Բայց ամէն զոհողութիւն պարտի համեմատական ըլլալ այն արդիւնքներուն որուն կը միտի։ Ենթադրենք որ Իտալացիները, իրենց մեծախօս զրահաւորներէն մէկ քանին զոհելով, յաղողեցան անցնիլ Տարտանէլէն։ Արդ, կարծենք թէ նպատակը միայն նեղուցէն անցնիլ չէ։ Պատերազմին սկզբնաւորութենէն ի վեր, «Նոյն Ցարյէ Բրէսէ»ի զինուորական աշխատակիցը, որ ծանօթ է իր անկողմնակալութեամբ, յօդուածի մը մէջ, որ արտատպուած էր նաեւ ուրիշ եւրոպական թերթերու մէջ, կ'եզրակացնէր թէ Իտալացիներուն կողմէ նեղուցներէն անցնիլը անկարելի չէ։ Սակայն նեղուցներէն անցնելով գործը չի վերջանար։ Բնականաբար իրենց նպատակն է մեզ բռնադատել որ հաշտութիւն կնքենք։ Իսկ ասոր համար հարկ է որ իտալական նաւատորմիղը Պոլսոյ մէջ երկար ժամանակ սպասէ, մինչեւ իր նպատակին հասնիլը, ինչ որ անհրաժեշտ կը դարձնէ մարտանաւերու և իտալական նաւահանգիստներու միջեւ հաղորդակցութիւնները ապահովել։ Անհրաժեշտ է որ նահանջի գիծը ապահովուի իտալական նաւատորմին համար։ Դանք երկրորդ հանգամանութեան։ Նեղուցներէն անցնելէ յետոյ՝ հաղորդակցութեան և նահանջի գիծը ապահովելու կարելիութիւնը կախում ունի Իտալացիներուն կողմէ նեղուցներու երկու եզերքներուն վրայ տիրելէն։ Մինչեւ որ չի տիրեն նաեւ այդ եզերքներուն՝ Իտալացիներուն նեղուցներէն անցնիլը տարագայական և յիմարական գործողութիւն մը եղած պիտի ըլլայ։ Որովհետեւ ածուխը, որ հոգին է նաւարկութեան, քանի մը օրէն պիտի սպառի։ Մարտանաւերը, այդ պարագային, անկարող պիտի ըլլան գործել։ Միւս կողմէն, մինչեւ որ նահանջի գիծն ալ չապահովուի, Իտալական զրահաւորները մէկ քանին զոհելով, յաղողեցան անցնիլ Տարտանէլէն։ Արդ, կարծենք թէ նպատակը միայն նեղուցէն անցնիլ չէ։ Պատերազմին սկզբնաւորութենէն ի վեր, «Նոյն Ցարյէ Բրէսէ»ի զինուորական աշխատակիցը, որ ծանօթ է իր անկողմնակալութեամբ, յօդուածի մը մէջ, որ արտատպուած էր նաեւ ուրիշ եւրոպական թերթերու մէջ, կ'եզրակացնէր թէ Իտալացիներուն կողմէ նեղուցներէն անցնիլը անկարելի չէ։ Սակայն նեղուցներէն անցնելով գործը չի վերջանար։ Բնականաբար իրենց նպատակն է մեզ բռնադատել որ հաշտութիւն կնքենք։ Իսկ ասոր համար հարկ է որ իտալական նաւատորմիղը Պոլսոյ մէջ երկար ժամանակ սպասէ, մինչեւ իր նպատակին հասնիլը, ինչ որ անհրաժեշտ կը դարձնէ մարտանաւերու և իտալական նաւահանգիստներու միջեւ հաղորդակցութիւնները ապահովել։ Անհրաժեշտ է որ նահանջի գիծը ապահովուի իտալական նաւատորմին համար։ Դանք երկրորդ հանգամանութեան։ Նեղուցներէն անցնելէ յետոյ՝ հաղորդակցութեան և նահանջի գիծը ապահովելու կարելիութիւնը կախում ունի Իտալացիներուն կողմէ նեղուցներու երկու եզերքներուն վրայ տիրելէն։ Մինչեւ որ չի տիրեն նաեւ այդ եզերքներուն՝ Իտալացիներուն նեղուցներէն անցնիլը տարագայական և յիմարական գործողութիւն մը եղած պիտի ըլլայ։ Որովհետեւ ածուխը, որ հոգին է նաւարկութեան, քանի մը օրէն պիտի սպառի։ Մարտանաւերը, այդ պարագային, անկարող պիտի ըլլան գործել։ Միւս կողմէն, մինչեւ որ նահանջի գիծն ալ չապահովուի, Իտալական զրահաւորները պիտի մնան բանտարկուած Մարմարայի մէջ։ Իտալացիները պիտի պարտաւորուին անձնատուր ըլլալ Թուրքերուն։ Հետեւաբար, Իտալացիները նախ պարտին յարձակիլ ցամաքի կողմէ, նեղուցները եզերքներուն տիրելու համար բոլորովին։ Արդ, ինչ որ չտեսնենք է զլոնալ, սա է թէ Իտալացիները կրնա՞ն նեղուցները զրաւել ցամաքի կողմէն։ Ապահով ենք որ մեր զինուորական իշխանութիւնները բոլոր պաշտպանողական միջոցները ձեռք առած են մեր եզերքներուն վրայ բոլոր կարելի պատահականութեանց դէմ։ Արդէն Իտալացիները Տրիպոլոյ մէջ ցոյց տուին թէ ինչ կ'արժեն իբրեւ զինուոր։ Հոն, ռազմապտական վերջին յառաջդիմութիւններուն հաւեմատ կազմակերպուած բանակ մը, թուականապէս իրմէ տասն անգամ նուազ, անկանոն, անպարէն և զինուորական կրթութենէ զուրկ, բայց հայրենասիրութեան հոգիով վառուած քանի մը անձնազոհ ցեղերու դէմ անկարող գտնուեցաւ կռուելու։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՐՔԵՐԻՊՈՒԼԿԱՐ ՑԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆԵՐ.— Սոֆիայէն կը գրեն «Թան»ի։ «Այն վերջին թռուցիկը, որով Լոնտոնի Պալքանեան գումիթէն կը դատապարտէ Երիտասարդ Թուրքերու քաղաքականութիւնը և կ'հաստատէ Մակեդոնիոյ միջազգային հակակշիռի ձեւին տակ եւրոպական գործողութեան վերսկսումի մը անհրաժեշտութիւնը, խորունկ գոհունակութիւն մը յառաջ բերած է Պուլկարիա գաղթող Մակեդոնացիներուն չրջանակներուն մէջ։ Հոս կը յուսան որ անգլիական հանրային կարծիքին եղած հոգին պիտի հետեւի, 1903ին, գործօն փրօփականտա մը երկրին և խորհրդարանին մէջ, անգլիական դահլիճը մղելու համար թրքական գործերու միջամտութեան մը։ Սակայն, քաղաքական չրջանակները չեն բաժներ այդ տպաւորութիւնը։ Առանց ուրանալու ցոյցին կարեւորութիւնը Պալքանեան գումիթէին, որուն դերը այնքան ահագին եղաւ Մակեդոնիա խնդրին վերաբերութեամբ անգլիական քաղաքականութեան քարեշրջութեան մէջ, անոնք չեն հաւատար մօտաւուտ կարելիութեանը ուէ՝ թէրութեան մը կողմէ թրքական գործերու միջամտութեան։ «Վօչիա» թերթը Պոլսէն կ'իմանայ թէ Բ. Դուռը շատ յուզուած է այն լուրէն թէ Պալքանեան գումիթէն, որ, յեղափոխութեան հետեւեալ օրը, բարձրաձայն հռչակած էր իր հակակրութիւնները Երիտասարդ-Թուրքիոյ համար, կը յայտարարէ թէ յուսախափ եղած է սպասելուէն կը վերակսի իր հակաթրքական գործունէութիւնը։ Թուրքերը այս փոփոխութիւնը կը վերագրեն ազդեցութեանը մակեդոնական ներքին կազմակերպութեան երկու պատգամաւորներու, որոնց Լոնտոնի մէջ բնակութիւնը կը զուգադիպի այդ թռուցիկին հրատարակութեան հետ։ Անգլիոյ բարեկամութիւնը սիրաշահելու համար, Երիտասարդ-Թուրքերը կը խորհին «Վօլիա»ի համեմատ, կազմել յառաջիկայ դահլիճը Մեծն Բրիտանիոյ վստահութիւնը վայելող վարչապետի մը նախագահութեան տակ։ Եւ որովհետեւ խնդիր չի կրնար ըլլալ Բեսմիլ փաշայի մասին, որ հետզհետէ սպառնական դիրք մը բռնած է Մ. և Ցառաջդիմութեան, քօմիթէին հանդէպ։ Բաց կը վարէ իրաւախոհութեան ոգի դաղափար, պիտի հաւակերպին իշխանութիւնը յանձնել Լոնտոնի օսմ. դեսպան Թէվֆիք փաշայի։ Առանց քօմիթէին վստահութեան անձն ըլլալու, Թէվֆիք փաշա ոչ մէկ մտատանջութիւն կը պատճառէ Երիտասարդ Թուրքերուն։ Միւս կողմէն, կը կարծուի թէ անգլիական դահլիճին վստահութիւնը կը վայելէ։»

ՅՈՒՆՍՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻՆ և Բ. Դրան միջեւ հեռաձայն պիտի հաստատուի։ (Տառօսը մեր պատրիարքարանին։)

ՆԱԽԿԻՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏ Հիւսէյին Հիլմի փաշա Սելանիկի կուսակալ պիտի կարգուի։

ԿԱՐՆՈՑ կուսակալութեան սնտուկէն 3000 ոսկի իւրացուցուած է։ Հսկողութեան տակ առնուած է ելմտական տեսուչ Համազասպ էֆ։

ՊՈՒԼԿԱՐ ՑԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆՆԵՐԸ.— Սերպ «Մակեդոնիա» լրագիրը կը հրատարակէ հետեւեալը.— Բոլոր Պուլկար Վոյվոտները Սոֆիա մեկնած են հրահանգ ստանալու և իրենց բրօքականտին համար պէտք եղած տեղեկութիւնները առնելու համար։ Կը կարծուի թէ Վոյվոտները պիտի վերադառնան Շթիպ տասը օրէն։ Կազմակերպութեան կեդր. քօմիթէին պետ կարգուեցան Եֆրեմ Զեթ, Ռօֆ և Շթիրլեանց որ մեծ հմտաւ կը վայելէ Սոֆիայի մէջ։ Գալով պուլկար կազմակերպութեան անա թէ ինչպէս կազմուած է։ Իւրաքանչիւր գաւառակին մէջ քօմիթէ մը կայ որ կախում ունի կուսակալութեան կեդրոնին մէջ գտնուած քօմիթէին որ իր կարգին Սոֆիայի կեդր. քօմիթէէն կախում ունի։ Ամէն գաւ, իւրաքանչիւր գիւղի մէջ տեղական քօմիթէ մը կայ։ Այս օրերս Շթիպի մօտ տեսնուած են Սթամէն, Եուվան Պալպանոֆ, Միլան Կիւրքօֆ վոյվոտները։

ԸՆԴՀԱՐՈՒՄ.— Գուսանովայի Օմաշ գիւղին մօտ հինգ հոգինոց պուլկար հրասախումբի մը և ոստիկան զօրաց չոկատ մը միջեւ Ապրիլ 5ին ընդհարում մը տեղի ունեցած է։ Հինգ հրասակները սպաննուած են։ Իրենց հրացաններն ալ գրաւուած են։ Քննիչ մարմին մը ղրկուած է դէպքին վայրը։

ՇԹԻՊԻ ԵՒ ԲԻՕԲՐԻՒԻԻ ՄԷՋ պաշարման վիճակը վերջացած է։

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԻ առթիւ կռիւ ծագած է Սելանիկի Թիքվէշ գիւղին մէջ։ Երկու սպաննեալ և երեք վիրաւոր կայ։

ՅՈՒՍԱՀԱՏ ԴԵՐՁԱԿՈՒՀԻՆ.— Բանկալթի, ձէխտիպէ փողոցը բնակող հայ դերձակուհի մը, Օր. Աճէմեան, առջի օր սիւլթիմէ առնելով անձնասպանութիւն փորձեց։ Շնորհիւ հասած օգնութեանց կրցաւ փրկուիլ։ Կը կարծուի թէ պատճառը չքաւորութիւն է։

ԱԼՔՕԼԻՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐԸ.— Ատաղձագործ Յակոբ Զէրքէզեան Սինէմզիւղցի, ձերբակալուեցաւ Հարպիէի մօտ Մենիկի սրճարանին մէջ, ալքոլի հետեւանքով բրած կարգ մը անպատշաճ արարքներուն համար։

ԲԱՆԿԱԼԹԻՑԻ տիկին Նուարդ Բիլճեան երբ առջի օր Բերայէն կ'անցնէր տասներկու տարեկան Եահի դրամապանակը գողցաւ, ոստիկանութիւնը ձերբակալեց

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Վարչական չրջանակներու մէջ յայտնի մտադրութիւն մը կայ չվաւերացնելու, պարզ խօսքով՝ ջուրը ձգելու Բերայի վերջին երեսփոխանական ընտրութիւնները։

Ինչպէս յայտնի է, այդ ընտրութիւնները տեղի ունեցան մէկ քանի չաբաթ առաջ, 2221 ընտրողներու 848ին մասնակցութեամբ, և երեսփոխան ընտրուեցան Տեարք Դէորդ Թորգոմեան, Յարութիւն Գալֆեան և Սարգիս Միհրաեան։

Եթէ յայտնենք թէ այս երեքն ալ ազգայնական էին, կարծենք այլևս հարկ չի մնար երկար բարակ բացատրելու թէ ինչո՛ւ վարչական չրջանակները չկամութիւն ցոյց կուտան կատարուած ընտրութիւնը վաւերացնելու։ Գիտենք արդէն թէ մեր վարչական չրջանակներուն մէջ պահպանողական տարրն է գերակշիռ։ Եթէ չգիտնայինք ալ՝ ազգային գործերու արդի կաղ, կոյր, զօսացեալ ընթացքը պիտի բաւէր այդպէս ըլլալը հասկցնելու։ Եւ ահա թէ ինչո՛ւ մօտ երկու ամիսէ ի վեր տակաւին չեն վաւերացուիր Բերայի ընտրութիւնները։

Առարկութիւնները որոնք մէջտեղ կը դրուին այս չկամութիւնը արդարացնելու համար, այնքա՛ն համոզիչ են որ կրնան ոտքի վրայ քուն բերել ամենաապահով կերպով։ Արդէն այնքան ալ պէտք չկայ առարկութեան, այս ընտրութիւնը բեկանելու համար։ չէ՞ որ ընտրուողները ազատական են։ յանցանքը մեր վարչական չրջանակներունը չէ։ յանցանքը Բերայէոց է որ բռներ ազատականներ ընտրեր են երեսփոխան։ չէին կրնար պահպանողականներ ընտրել։ եթէ այդպէս բրած ըլլային, ընտրութիւնը չատո՞նց վաւերացուած կ'ըլլար, նոյն իսկ եթէ ճշմարտապէս ապօրինի պայմաններու մէջ տեղի ունեցած ըլլար։

Ահա թէ ո՛ւր է բուն հարցը։

Աղէկ, բայց վերջապէս ինչի՞ կ'ուզեն յանգեցնել այս չկամութիւնը։ Եւ յետոյ, ի՞նչ պիտի կրնան շահիլ ատկէ, ի՞նչ պիտի կրնան շահեցնել մանաւանդ պահպանողական տարրին, որ այսպէս նոր խընդիր, նոր վէճ ստեղծել կ'ուզեն՝ խնդիրներու և վէճերու անհնարին առատութենէն արդէն իսկ չլմորած այս ժողովուրդին մէջ։

Մեր կարծիքով որ չվաւերացուցին կատարուած ընտրութիւնը. ենթադրենք տակաւին թէ իրենց թոյլ տրուեցաւ որ չվաւերացնեն։ Ի՞նչ կը կարծեն որ ըլլայ, կը յուսան որ նոր ընտրութեան մը միջոցին իրե՞նք պիտի ըլլան յաղթողները։ Եթէ այո՛, ապահովաբար չատ միամիտ են։

Բերա՝ մեծ աղաներու որջ է, բայց մեծն աղայի թաղ չէ։ իսկապէս Պոլսոյ ամէնէն աւելի ժողովրդական թաղերէն մէկն է։ Իր բնակիչներուն հարիւրին 90ը խոնարհ արհեստաւորներ են, և այս մարդիկը երբեք, երբեք, չեն կրնար այժմտալ պահպանողական տարրին Նոր ընտրութեան միջոցին ալ յաղթութիւնը պիտի մնայ ազատականներուն, ինչպէս մնացած էր ասկէ առաջ, և այսքան ապահով արդիւնքի մը համար հարկ չկայ որ Ղրբուռ գլուխ պատռենք։

Կը սպասենք ուրեմն որ օր առաջ վաւերացնեն կատարուած ընտրութիւնը, իրենք որ դեռ քիչ առաջ չվարանեցան երեսփոխան հռչակելու յայտնի ֆոլ մը՝ որ ահագին Բերայէն միայն 46 քուէ ստացած էր։ Մինչդեռ նուազագոյն քուէ ստացողը վերոյիշեալ երեք ազատականներուն մէջ՝ 495 ձայն խմբած է իր անունին չուրջը։

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿ ՎՐԴ ՄԸ

ՈՐ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԿՐ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱՑ

Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսը, ինչպէս կը տեղեկացնեն պատրիարքարան անցեալ չաբթու Սսոյ մայր տաճարին մէջ հովմէական եկեղեցիէն մայրենի եկեղեցիէն ծոցը վերադարձող Յովհաննէս վրդ. Գարանֆիլեանի վերարձ՝ տուչութեան արարողութիւն կատարեր է հանդիսաւոր կերպով։

ԳԱՏՐ ԳԻՒՂԻ ԵՌԱՁԱՅՆԸ

Գատրգիւղի դպրաց դասը որ մօտ վեց վեց ամիսներէ ի վեր, ջուրեակահար Ահարոն էֆ. Մարլեանի կողմէ պատրաստուած պատարագի եռաձայն երգեցողութեան փորձերը կը կատարէր վերջին անգամ տեղւոյս քարոզիչ Գնէլ վրդ.ի դիմելով արտօնութիւն խնդրեց պատարագի երգեցողութիւնները Մարլեան եռաձայնով երգել։ Գնէլ վրդ. յայտնելով թէ՝ ինք ձեռնհասութիւն չունի և պատրաստուած եռաձայնը բոլորովին նոր եռաձայն մը է, յարմար դատեց որ նախ Կրօն. ժողովին դրկուի, որպէս զի երաժշտական քննիչ յանձնաժողովին բովէն անցնիլ տալէ յետոյ եթէ յարմար դատէ՝ գործադրութիւնը հրամայէ։ Ըստ այսմ նոյն եռաձայնը ղրկուեցաւ կրօն. ժողովին։

ՊՐՈՒՍԱՑԻ ՆՈՐ ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ

Նախորդ պատր. փոխանորդ Տ. Ղեւոնդ վրդ. Պրուսայի առաջնորդական պաշտօնին պիտի կոչուի։

ՊԱՆՏՐՄԱՅԻ ԽՆԴԻՐԸ

(Մասնաւոր թղթակցութիւն)

Կը ցաւինք որ կարդ մը անձինք քաղաքիս մէջ այժմէութիւն ունեցող ազգային ծանօթ խնդիրները ի նպաստ իրենց անձնական նկատումներուն, բոլորովին խեղաթիւրեալ կերպով ներկայացնելու միջոցը կը գտնեն Պոլսոյ մամուլին մէջ։

Տ. Կարապետ Եպիսկոպոս ըստ ընկալեալ սովորութեան, տարւոյն երկու մեծ տաղաւարներէն մին Պալըքլը կ'անցնէ։ Այս Ս. Զատկի տօնին առթիւ ալ ստիպողական գործերու կարգադրութեան համար հոն մեկնած էր, առանց այդ մասին Պատրիարքարանէ հակառակ հրաման մը գոյութիւն ունենալու, ինչ որ կը հաստատուի Առաջնորդին Պատրիարքարան ուղղած և թերթերու մէջ տեսնուած Մարտ 15 թուականի նամակով։

Հոս կարեւոր հարց մը որ կը ծնի թէ՝ ինչպէ՞ս կ'ըլլայ որ հակառակ Առաջնորդին յիշեալ նամակով երկրորդ հրամանի մը սպասած ըլլալուն, Տ. Ներսէսի քահանայագործութեանը համար, Պատրիարքարանը փոխանակ առաջնորդին իր փոխանորդին հրաման մը տրուելու, ուղղակի Տ. Ներսէսի հեռագրաւ հրաման կը տրուի։ Այս պարագան չենք կրնար հաշտեցնել վարչական կանոններու հետ։ Ո՞վ պիտի ըլլար պատասխանատուն եթէ խոշոր միջադէպ մը ծագէր։ Այս խնդիրը լուսաբանութեան կարօտ կը մնայ։

Գալով առաջնորդարանի փակման խընդրոյն, այդ ալ բացարձակ սուտ մը՝ և այդտեղակ բան մը տեղի ունենալու բնաւ պատճառ չկար, ու տօնական օրերու ժողովուրդային իրարանցումը ուրիշ բան չէր, բայց եթէ Տ. Ներսէսի կուսակից մի քանի չակերտաւոր ազգասէրներու տաքգլուխութեան հետեւանքը, որ նակայն մեծ հաւեմատութիւններ պիտի սնանար, եթէ տեղական ժողովները ժողովրդեան մէկ մասը խոհեմութեան հրաւիրելու ջանքեր ի գործ չդնէին։

Ցերիւրանք մը եւս։ Իբր թէ Տ. Կարապետ Եպիս. իր Պալըքլէէր մեկնելէն առաջ, տեղւոյս քահանաներուն պատուիրած ըլլայ որպէս զի զանազան տեղեր մեկնին։ Մինչդեռ ընդհակառակը, ինչպէս հաստատապէս կը տեղեկանանք, այդ տեսակ պատուէր մը երբէք չէ տրուած, ու Ս. Զատկի Բ. օրը, երբ Տ. Ներսէս քննչ., առանց կարգը իրը ըլլալու։ իր արքանեակներուն հետ եկեղեցի՞մտնելով բանի պատարագեց, Տ. Պետրոս քնչ. հիւանդութեան պատճառաւ՝ տունը կը գտնուէր, և Տ. Յակոբ քահանան ալ Մեսերոցի համար գերեզմանատուն գացած էր, ու կը մնար միայն Տ. Կուսի քահանան, որմէ սակայն պատարագիչ քահանան չուզեր արձակում առնել։

Յետոյ, Տ. Ներսէսեանները կողմէ և կեղեցի կը հրաւիրուի նաև Տ. Ոսկի քնչ. Օհանեանը, որ փոխանակ Ժողովրդեան մտքերը հանդարտեցնելու, պղտոր ջուրի մէջ ձուկ որսալու նպատակաւ կը խօսի այնպիսի առաձգական քարոզ մը որ կընար մեծ չփոթութեանց տեղի տալ։

Իրերու այդ վիճակին մէջ կ'հետեւցուր թէ՝ սոյն չարժումներն ու միջադէպերը ազգին մէջ երկպառակութիւն ծնցնելու նպատակ ունեցողներու կողմէ կանխաւ պատրաստուած ծրագրի մը գործադրութիւնն էր միայն։

Այդ անամօթները Ս. Եկեղեցին իրենց անձնական կիրքերուն թատերաբեմը դարձնել ուզելով, «Ցիշոց»ի պահուն բարձրաձայն կը պոռան «չի պիտի յիշուի» և Ս. Պատարագ մատուցանող Տ. Ներսէս քն. Պայեանը վիճակիս Ս. Առաջնորդը չի յիշեր բացէ ի բաց։ Երբոր կարգը սարկաւագներուն կուգայ, յանկարծ սոյն քահանային ամենայերկ արքանեակներէն մէկը կը փութայ խորան բարձրանալ, և խեղդելով միւսներուն ձայնը, բարձրաձոնդ կերպով փոխանակ Առաջնորդը յիշելու, կիրքով լի կը յիշէ պատարագիչ քահանան...

Ինչ անիշխանութիւն է այս։ Եկեղեցական կարգապահութիւն ըսուածը միթէ այլեւս գոյութիւն չունի։ Աղօթք ընելու համար Աստուծոյ Տաճարը դիմող երկսեռ ժողովուրդը, ի տես այս գայթակղեցուցիչ երեւոյթներուն, զայրոյթի բուռն զգացումով համակուած դուրս կ'ելլէ։

Եւ իրենց այս բոլոր պատասխանատուութիւնները սքօղելու համար, այժմ ալ կը լսենք թէ նոյն այդ խմբակը հանրագրութիւն մը պատրաստեր է զոր տուեն ատուն, խանութէ խանութ դիչեր ցորեկ պտտցնելով ժողովուրդին միամիտ դասակարգին, նոյն իսկ անչափահասներու մրաքերը ներելի և անտեղի միջոցներով ջնջելանայ տարհամոլել, անոնց ստորագրութիւնները կորզելու համար։

Զգենք որ Սահմանադրական չրջանի մը մէջ այդ տեսակ նպատակաւոր և օրինական հիմունքներէ զուրկ հանրագրութիւնները ուր ատիճան կարեւորութիւն ունենալը արդէն ամենուն յայտնի է։

Սակայն քաղաքիս հասարակութեան բանիմաց լրջախոհ դասակարգը, որ յաստակօրէն կը տեսնէ ու կ'ըմբռնէ իրերու այս վիճակը, ամէն գնով թոյլ չպիտի տայ որ ազգային կրթական ու եկեղեցական չաները զոհ երթան կարգ մը անհատներու եսամոլ ու չահախնդրական նպատակներուն։

ՊԱՆՏՐՄԱՑԻ ՄԸ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՆՈՐ ՌՄԲԱԿՈԾՈՒՄՆԵՐ

ԻՏԱԼԻԱ ԱՐՇԻՊԵԼԱԳՈՍԻ ՄԷՋ

ՁԵՇՄԷ, ԿԷԼԷՄԻՇ, ԱԼԱՁԱԹԸ, ԷՅՐԻ ՏԷՐԷ, ՐՕՏՕՍ ԵՒ ՊՕՂԶԱ ՌՄԲԱԿՈԾՈՒԱԾ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՐԱՆՆԵՐ ԶԱԽՋԱԽՈՒԱԾ

ՌՈՒՍԻՈՅ ԴԵՍՊԱՆԸ ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ՄՕՏ

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

ԻՏԱԼԱՑԻ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐ ԼԻՄՆՕՍԻ ԵՒ ԹԷՆԷՏՕՍԻ ՄԷՋ

Երէկ գիշեր տեղեկացուեցաւ թէ իտալական զօրքեր Լէմնոս և Թէնէտոս ցատաք եղած են, բայց քիչ յետոյ վերադարձած իրենց նաւերը։

Զօրաւոր նաւաբաժին մը միշտ կը պտտի այս կղզիներուն առիւ։

ՁԵՇՄԷ ԿԸ ՌՄԲԱԿՈԾՈՒԻ

Իզմիրէն երէկ հասած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Իտալական նաւատորմիղ մէկ մասը կը պտտի նահանգին ջուրերուն մէջ։ Երէկ, կէս օրէ վերջ, այս նաւաբաժինը ռմբակոծած է Զէշմի թերակղզին մէջ գտնուող անթել հեռագրի չէնքը։ Ժողովուրդը բարձունքները քաշուած է։

ԿԷԼԷՄԻՇԻ ՌՄԲԱԿՈԾՈՒՄԸ

Երէկ կէս օրէն քիչ առաջ, իտալական յ ծաւորակ մը, ընկերացած երկու թորփիլաղածներու, Իզմիրի չրջակայ ծովեզերքներէն կէլէմիշի առջև գալով հեռագրատունը ռմբակոծած է։ Ժողովուրդը անմիջապէս լեռները քաշուած է։ Ռմբակոծութեան հետեւանքով եղած վնասները գրեթէ աննշան են և անձի կորուստ չկայ։ Ռմբակոծող յածաւորակը Բիզա և Էրտէկլը և Թիվերի թորփիլաղածները ըլլալը հաստատուած է։

ԱԼԱՁԱԹԻ ՌՄԲԱԿՈԾՈՒՄԸ

Կէլէմիշը ռմբակոծող Բիզա յածաւորակը և Էրտէկլը և Թէվֆէրի թորփիլաղածները ռմբակոծած են նաև Ալաշէհիր գիւղաքաղաքը։ Անձի կորուստ չկայ։ իսկ վնասները այնչափ մեծ չեն։

Դարձեալ Այտընի ծովեզերքներէն Էյրի Տէրէն ալ յածաւորակին և թորփիլաղածներուն կողմէ ռմբակոծուած են։ Թշնամի նաւատորմիղը այս երրորդ ռմբակոծումն վերջ քաշուած է Ռօտոսի բացերը։

ՏԱՐՏԱՆԷԼԻ ՓԱԿՈՒՄԸ

Զրոյց կը շրջի թէ եթէ երեք չորս օրուան մէջ իտալական նաւատորմը չտեսնուի Տարտանէլի առջև, կառավարութիւնը պիտի վերցնէ թորփիլներուն մէկ մասը։

⁂ Հակառակ զանազան տարաձայնութեանց, Պոլսոյ դեսպանները ոչ մէկ դիմում կատարած են Բ. Դրան մօտ Տարտանէլի նեղուցը բանալու համար։

ՌՈՒՍԻՈՅ ԸՆԹԱՑՔԸ

Բարիզէն հասած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ պաշտօնական չրջանակներու մէջ կը կարծուի որ Ռուսիա պիտի բողոքէ նեղուցներու փակման դէմ, առանց նաւային ցոյց մը ընելու։

ԻՏԱԼ. ՆՈՐ ՄԱՐՏԱՆԱՒԷՐ

Երէկ, Տարտանէլի մօտերը գտնուող Այվաճքի չրջանները երկու իտալական մարտանաւեր նշմարուեր են։

կերպով փոխանակ Առաջնորդը յիշելու, կիրքով լի կը յիշէ պատարագիչ քահանան...

Ինչ անիշխանութիւն է այս։ Եկեղեցական կարգապահութիւն ըսուածը միթէ այլեւս գոյութիւն չունի։ Աղօթք ընելու համար Աստուծոյ Տաճարը դիմող երկսեռ ժողովուրդը, ի տես այս գայթակղեցուցիչ երեւոյթներուն, զայրոյթի բուռն զգացումով համակուած դուրս կ'ելլէ։

Եւ իրենց այս բոլոր պատասխանատուութիւնները սքօղելու համար, այժմ ալ կը լսենք թէ նոյն այդ խմբակը հանրագրութիւն մը պատրաստեր է զոր տուեն ատուն, խանութէ խանութ դիչեր ցորեկ պտտցնելով ժողովուրդին միամիտ դասակարգին, նոյն իսկ անչափահասներու մրաքերը ներելի և անտեղի միջոցներով ջնջելանայ տարհամոլել, անոնց ստորագրութիւնները կորզելու համար։

Զգենք որ Սահմանադրական չրջանի մը մէջ այդ տեսակ նպատակաւոր և օրինական հիմունքներէ զուրկ հանրագրութիւնները ուր ատիճան կարեւորութիւն ունենալը արդէն ամենուն յայտնի է։

Սակայն քաղաքիս հասարակութեան բանիմաց լրջախոհ դասակարգը, որ յաստակօրէն կը տեսնէ ու կ'ըմբռնէ իրերու այս վիճակը, ամէն գնով թոյլ չպիտի տայ որ ազգային կրթական ու եկեղեցական չաները զոհ երթան կարգ մը անհատներու եսամոլ ու չահախնդրական նպատակներուն։

ՊԱՆՏՐՄԱՑԻ ՄԸ

ՌՈՒՍԻՈՅ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԴԵՍՊԱՆԸ ԿԱՅՍԵՐ ՄՕՏ

Երէկ իրիկուն ժամը 3ուկէսին, Ռուսիոյ նորընտիր դեսպան Մ. տը կիրս, իր յանձնարարագիրները ժատուցանելու համար Սուլթանին ներկայացաւ։ Այս առթիւ դեսպանը ճառ մը արտասանելով՝ ըսաւ թէ «Զարին միակ փափաքն է իր դրացի ազգին, Թուրքիոյ հետ վաղուց ի վեր գոյութիւն ունեցող մտերիմ ու անկեղծ բարեկամութեան մշակումն ու յարատեւութիւնը, որուն համար ինք՝ դեսպանը խոստացած է ամրապնդել նախագոյ այս բարեկամութիւնը»։ Սուլթանը պատասխանելով դեսպանին՝ իր գոհունակութիւնը յայտնած է անոր անուանումին մասին և յայտարարած է թէ ինքն ալ կը ձգտի նակցի Զարին փափաքներուն և կը բաղձայ որ այս երկու տէրութիւնները իրարու բարեկամ մնան։

⁂ Մ. տը Կիրս վաղը Բ. Դուռ երթալով պիտի այցելէ Վարչապետին։

ՌՈՒՄԲԱԿՈԾՈՒԹԵԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ

Ռմբակոծութիւնը չատ դէշ տպաւորութիւն ըրած է անոր։ Հանրային կարծիքին վրայ։ Հաշտութեան առաջարկութեան այս միջոցին իտալական այս յարձակումը անակնկալ մը եղած է Լոնտոնի մէջ։ «Թայմզ» իր խմբագրականով կ'ըսէ թէ Իտալիա չատ դէշ ժամանակ ընտրեց՝ իր ռմբակոծումներուն համար։ Այս կերպով ոչ թէ միայն հաշտութեան բոլոր յոյսերը ջուրը ձգեց, այլ և կ'ստիպէ Անգլիան որպէսզի միջամտէ այս պատերազմին։ «Թայմզ» կ'ըսէ նաեւ թէ Անգլիա ստիպուած է յարգել իր խոստումները ի մասին իսլամներու պաշտպանութեան և պէտք է որ Իտալիա Ադրիական ծովուն մէջ Աւստրիոյ չահերուն չվնասելու մասին մեզի ապահովցնէ։ «Տէյլի Թէլէկրաֆ» և «Տէյլի Կրաֆիք» անգլ. թերթերն ալ կը քննադատեն Իտալիոյ այս անխոհեմ ընթացքը։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ ԲՈՒՌՆ ԲՈՂՈՔԸ

Գերլինէն կը հեռագրուի թէ կը հերքուի այն լուրը որ Աւստրիա բուռն բողոք մը ըրած է Տարտանէլի ռմբակոծման դէմ։ Աւստրիա միմիայն հաւատիք կ'ուզէ Իտալիայէն Ադրիական և Յունական ծովուն ապահովութեան համար։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՆՇԱՆԱԿԵԼԻ ՄԷԿ ԽՕՍՔԸ

Երէկ իրիկուն հասած «Տնէվնիկ թերթը կը ծանուցանէ թէ Ցէրտինանտ թագաւոր հետեւեալ նշանակելի յայտարարութիւնը ըրած է պուլկար զօրավարի մը.— «Վաղը չոր պահեցէք, որովհետեւ պէտք պիտի ունենանք անոր»։

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԲՐՕԲՕՔՕԼԸ

Պէյրութի մեր թղթակիցը կը գրէ թէ ֆրանսական և ռուսական Լիբանանի հիւպատոսները մօտ օրէն Պոլիս պիտի մեկնին և իրենց դեսպաններուն հետ ուղղակի հաղորդակցութեան մտնելու համար, ի մասին Լիբանանի համաձայնագրին բարեփոխման։

ԵՐԷԿ

ԼԷՕՆ ԳԱՇՈՒՆ

ԵԷՆԻՋԷՐԻ ՀԱՍԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Ե.

ՄԵԿՆՈՒՄԸ

Դէպի աջ դարձանք։ Քիչ մը քալելէն վերջը, ահա՛ ծովը երեւան ելաւ։ Նաւամատոյց, նաւեր, նաւակներ։ Նաւամատոյցին վրայ լեփ լեցուն էին։ Եղերքէն դէպի մեծ նաւերը տանող նաւակները լեցուն էին զինուորներով, աճէմի օղլաններով, աքընճիներով, թնդանօթաձիգներով։ Ամբողջ անդին լեցուեր էին սայլակները, ջորիները, ձիերը, բեռնակիրները։

— Օ՛ն, հրամայեց ըէխը։

Հիմայ գիտէինք որ նաւով ճամբայ պիտի ելլէինք։

Ժամու մը չափ, զէնքերնիս ոտքերնուս առջեւն դրած, սպասեցինք։

Գիւղացիները ժեղի կը ժողենային և հետերնիս կը խօսակցէին։ Անոնք կարծես թէ քաղաքին մէջի մարդոցմէն պակաս կը վախնային մենէ։ Մեծ մասը ժողովրդական դասէն էր, ջրհանկիրներ, նաւաշներ, ևն. ասոնց մէջը սօֆթաներ ալ կային, սև կամ կանանչ երկայն ապայով, կային նաև տէվրիշներ և քալենտէրներ և քավիրներ։ Կիներ կուգային հետերնիս կը խօսէին։ Սաղաները իրարու ետեւէ կուգային մեր կառքերուն կը մոտենային և կը պոռային։

— Ջո՛ւր, ջո՛ւր, ո՞վ ծարաւ է. ջո՛ւր։

Անոնց մէջէն ոմանք միւսիւլման էին, ուրիշներ յոյն, հայ կամ հրեայ, որոնք իրենց սև կամ կարմիր գլխանոցներէն կը ճանչցուէին։ Երբոր մեր մեծերը կը նայէին որ այլակրօն մարդիկ կը ժողենային ժեղի, անմիջապէս կը պոռային։

— Հէ՛յ, հէ՛յ, այդ տեղը, հէ՛յ, կեա՛ւուր, արգիլուած ըժեղիներ չ'ըլլայ որ ծախէք։

Ցետոյ գլուխնին անդին կը դարձնէին։

Զինուորները խնդալով իրարու թև կը ժղտէին, աչք կը խփէին, իսկոյն արծաթ դրամը կը ցուցնէին և վաճառորդը կամացուկ մը անոնց ականին մէջը կը լեցնէր գինիէն, զոր շուտ մը կը խմէին գաղտուկէն։ Այսպէս Մէհմէտը և ես երեքական գաւաթ խմեցինք, իմ վերջին վեց բարայովս։ Մինչդեռ խմբապետը մեր առջեւը կը պոռար։

— Եռա՛ գացէ՛ք, լկռտածնե՛ր։

Այս ըսողը սակայն մենէ առաջ չորս գաւաթ ճնկած էր և տաքատին գրպանէն մէկ մը գլուխը դուրս կը ցցուէր։

Իրիկուան աղօթքը կ'ազդարարէին, երբ ցոկանաս մը թնդանօթի երեք հարուածներ արձակեց, և տեսանք որ զինուորներով լեցուն երկու նաւ իրենց առագաստները կը պարզեն, եղերքէն հեռանալով։ Ծովային տարազով մարդ մը մոտենալով մեր պէօլիւք պաշին, վայրկեան մը խօսեցաւ անոր հետ, անմիջապէս մեր թմբուկները հնչեցին, մեր խումբը դէպի ա՛ջ բերել տուաւ և մեզի փայտէ խոնաւ, սահուն կամրջակ մը առաջնորդեց։

Մեր ձախ դին, մոտերնիս եղող կամրջակի մը վրայ մեր համալներն ու ջորիները կ'սպասէին։ Ցանկարծ համալները չուան մը քաշեցին և բեռները մեքենաներու վրայ վեր բարձրանալով լեցուեցան մակունաներու մէջ։ Այդ դին, մեր աղեղնաւորները նշմարեցինք, որոնք նաւ նստելու վրայ էին։

Զավուշին մէկը, ձեռքը դրօշակ մը բռնած կը պոռար և կ'առնէր կու գար նաւաղներուն հետ։ Ցալխանմի պաշին և աչքի պաշին նամակները կը հրմշտկէին։ Կռուփով, գաւազանի հարուածներով անոնք ամապարելու կը ժղէին։ Միւս պաշտօնեաները կ'երթային կու գային քարափին վրայ մէկ կամրջակէն միւսը։ Ետեւի կողմը, ծովեզերքը, տէգակիրները նետաձիգները, զէնքերնին ստքերնուն առջեւ կը սպասէին։ Բէյքոս աչքին պոչովը կը դիտէր իր ձին, զոր երկու աղեղակիրներ ժավուման կը մացընէին։ Ծովուն վրայ նաւուն մէկը խումբերով լեցուած էր. բոլոր առագաստները պարզուած և դրօշակները հովին, կաղայտ ու դեղին գնդակները կը զոնազանուէին. եոլտաշներու 7րդ պէօլիւքին է որ կը մեկնէր։ Մեր առջեւը գալերնուն պէս, իրենց թմբուկները հընչեցուցին, և մենք պառկէն զատասխանեցինք իրենց։

— Բարի ճամբորդութի՛ւն, ցտեսութիւն, ընկերնե՛ր։

Նաւերը մէկ կողմերնուն վրայ ծռեցան և այսպէս անելի արագ մը կը սահէին ջուրին վրայ։ Երկու փայլակներ ժայթքեցին, երկու թնդիւններ գոռացին, երկու մուխի ամպեր բարձրացան։ Աճէմիներու 7րդ պէօլիւքը ճամբայ ելաւ։ Հիմայ կարգը մերինն էր։ Սակայն ժութը կոխեց և դեռ կ'սպասէին։ Ամբողջ դիշերը անձրև եկաւ։ Լապտերի լոյսով մեզի հաց բաժնեցին։ Այդ նաւամատոյցին վրայ իրարու կուշտ կուշտի սեղմուած թաց խումբ եղանք, պատառ մը չոր հաց միայն ուտելով։ Մեր ընկերներէն շատեր փորձեցին դէպի արուարձանները երթալ, սակայն ամէն կողմ պահակներ դրուած էին և հրամանը բուն էր. պէտք էր հոս կենալ։ Եւ սակայն դիշերանց գաղտուկ մը նաւակներ ժամեցան նաւամատոյցին և մեր մէջէն անոնք որ պահած դրամ ունէին, կրցան խաչած հաւկիթ, չոր միս և պանիր դրեալ։ Հին զորքերը վարժուած էին այս կեանքին. և աղէկ մը ճաշեցին. յետոյ իրարու քով քնացանք։ Ես աչքս աչքիս չդրի։

Արշալոյսին, նորէն քիչ մը սպասել հարկադրուեցանք, որովհետև հովը կ'արգիլէր նաւերուն ցամաքին մոտենալ։ Միայն ցերեկուան աղօթքի պահուն էր որ ժենք սկսանք մակունաները մտնել։ Երկու ժամ ետքը ամբողջ պէօլիւքը նաւաբեկելու վրայ էր, մէկ ժամը ցոկանաս մը փոխադրուած ուրիշ մէկ ժամն ալ մեծ նաւ մը, որուն «Մուրատիէյ» անունը կուտային։ Ես ատրճանակիներու երեք չորրորդի մեծամասնութեան հետ Մուրատիէի մէջն էի։ Առջի օրուընէ մեր բեռները ուրիշ նաւ մը փոխադրուած էին։ Հովը անոր ուղղութիւնը փոխած ըլլալով՝ մենք մէկ օր ետև մնայ ան։

(Շարունակելի)

(22) Թարգմ. ՀԱՅԿԱՆՈՇ ՄԱՌՔ

ԳՐԱԿԱՆ ՆՈՐ ԳԻՐՔ ՄԸ

«Մանզումէ»ի նախկին խմբագիր Յակոբ Տէր-Յակոբեան հրապարակ հանած է «Ուր խեցիներ ժողվեցի» անուն գիրք մը ուր ամփոփուած են հեղինակին բազմաթիւ գրական յօդուածները,— Պատկերներ, Մտածումներ և Տպաւորութիւններ, գաղափարի և արուեստի կրնակ արժանիքներով՝ օծուն։

Տարակոյս չունինք թէ մեր ընթերցողները նոյն հաճոյքով պիտի կարդան այս գիրքը ինչ հաճոյքով որ կարդացած են եսիտատաղ գրագէտ-հրապարակագրին բոլոր յօդուածները։

Կը ծախուի 5 դահեկանի և կը գտնուի ամէն դրավաճառի քով։

ՏՈՔԹ Տ. ՃԷԶԱՒԻԼԵԱՆ

Բարիզէն վկայեալ մասնագէտ Ջղային եւ մտային հիւանդութեանց

Կը զբաղուի ամենավերջին դրութեամբ եւ ելեկտրաբուժութեամբ կաթուածները, (paralysies), մէ-նէժիրը (ménegite) իր տեսակները զանազանելով, Ջղային ցաւերը, nevralgie faciales և nevralgies siatiques, ինչպէս ձեռքի դողդողը, սրտի բաբախումը, Ջղային քրտինքը, Ջղային գիրութիւնը եւ Ջղային նիհարութիւնը, տղայոց գիշերային միզադնացութիւնը, սերմնահոսութիւնը, առնական անկարողութիւնը, կը զբաղուի լուսնոտութիւնը՝ Բրոֆ. Շարքոյի դրութեամբ, ցնցապարը (chorée) եւ զանազան Ջղային եւ մտային զիգուութիւնք։

Կը գտնուի ամէն օր, բացի կիրակի, առտուընէ մինչեւ երեկոյ Սիրքէճի կայարանի ելքի դրան կից իր մասնաւոր դարմանատունը։

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Մեր Տրապիզոնի բաժանորդներէն անոնցմէ որ իրենց հին բաժանորդագիրներէն առկախ մնացած պարտքերնին՝ մինչեւ ցարը չեն վճարած, կը խնդրենք որ հաճին անյապաղ իրենց հաշիւը յանձնել տեղւոյն մէջ թերթիս պատասխանատու զորձակալ Գարրիէլ էֆ. Կ. Պալարեանի։ Ինչպէս նաեւ անոնք որ կը փափաքին թերթիս բաժանորդագրուիլ, կրնան դիմել վերոյիշեալ հասցէին։

Վարչութիւն «Մանզումէ»ի

ՍՄԲԱՏ ԲԻԻՐՍԱՏ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Հրապարակ ելաւ Թ. պրակն ալ, պատկերազարդ, շքեղ տպագրութեամբ։ Զատկական տօներուն առթիւ, շաբաթը միայն 4 պրակ պիտի հրատարակուի։ Փնտռեցէք նոյնը լրագրավաճառներուն քով։ Կեդրոնատեղին է Պալը Ալի փողոց, թիւ 40, Նազարէթ էֆ. Այճեանի խանութը։

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ—ԴԵՐՁԱԿ

ԵԴՈՒԱՐԴ ՏԱՆՑԻԿԵԱՆ

ՊՈԼԻՍ, ՃԷԼԱԼ ՊԷՑ ԽԱՆ, ԹԻՒ 26, ՕՌՕՁՏԻ-ՊԱՌԻ ԴԷՄԸ

Ամէն անոնք որ կ'ուզեն ճաշակաւոր հագուիլ, թո՛ղ փութան դիմել Եդուարդ Տանցիկեանի գործատեղին, ուր հատած են արդէն ընտիր կերպասներ և ուր կը պատրաստուին ճաշակաւոր և անթերի հագուստներ, ամենավերջին նորաձեւութեանց համաձայն։

Առաջին այցելութիւն մը պիտի բաւէ գոհացնելու մը կազմել այս նոր հաստատութեան ճաշակի գերազանցութեան վրայ։

Դիմեցէք Պոլիս, ճէլալ պէյ խան, թիւ 26։

ՄԵՐ ՕԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԱՒԵՏԻՍ

«ՆՈՐ ԽԻՒՍ»

Մօսմէտ Ալի պէյի կողմէն հնարուած և Այրգունի նախկին դեղադրդ Լվիէնիտիի միջոցաւ պատրաստուած հաբաւաւոր Ա. ՆԻՍՕՆԻ ԽԻՒՍը Պահէճ Գալաթա, Դասապետան դեղարանը և Ենի Ճամի, Մօսմէտ Քեալիմ պէյի դեղի մթերանոցը, ինչպէս նաեւ բոլոր դեղարանները եւ մթերանոցները կը վաճառուին։ Պոլսոյ մէջ գինն է 5 դրուշ։

ՏՈՔԹ, ԹԱՇՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԱՐՏԱՔԻՆ, ԾՆՆԴԱՄԻԶԱԿԱՆ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ԱԽՏԵՐՈՒ

Նախկին Օգնական ուսուցիչ Օսմ. Բժշկ. Հաւալսարանի

Գիտական ամենավերջին մէթոտներով կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ամէն տեսակ մորթային, ծննդամիզական և կանանց ախտերը, ջերմամիզութիւն երիկամներու, միզամանի եւ այլ հիւանդութիւնները, ելեկտրաբուժութեամբ՝ սերմնահոսութիւնը, անկարողութիւնը, երազափորութիւնը։ — (606)ի ՍԱԼՎԱՌՍԱՆԻ ՆԵՐԱՐԿՈՒՄՆԵՐՈՎ ԵՒ ԱՑԼ ՄԻԶՈՑՆԵՐՈՎ ՖԻԱՆԿԱԽՏԻ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ. մէկի, արեան, խոսքի, քիմիական և մանրէաբանական քննութիւն։ Դարմանատունն է Պայազիտ, փօսթհանէյին դէմի Սինէժեան դեղարան ամէն օր, կէս օրէն վերջ և երեկոները Գում Գարու, Լ. Պետրոսեան դեղարանը։

ԱՂԳԱՏՆԵՐԸ ԶՐԻ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ԱՆԿԼՕ-ՀԱՅ

ՓԱՓԱԶԵԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ

1136 էջ 800 ՊԱՏԿԵՐ

Արժանացած համազգային գնահատման, եզական և անմրցելի իր տեսակին մէջ անպէսերէն հոմանիներ. գիտական բառարու ճոխ մթերք. մասնաւոր յաւելուածներ միակ վստահելի բառարանը. գին լաթակազմ 70, կիսակաշի 75. դիմել հեղինակին՝ Զ. Տ. Ս. Փափազեան, Կ. Պոլիս, Պայազիտ Հաւս։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Բազմալեզուեան Զրուցատրութիւն Հայերէն-Իտալերէն-Գերմաներէն-Իտալերէն-Ռուսերէն-Ֆրանսերէն-Անգլիերէն և Տաճկերէն։ Էջ 400։

Զ. Տ. Ս. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Անհրաժեշտ երկեռ ուսանողաց, ուսուցչաց և առ հասարակ ամէն անձանց.—

Օրական 10 վայրկեան չոգենաւի, շոգեկառքի, հանրակառքի կամ տան մէջ բազմալեզուեանը կարդալով անդղալարար խիստ քիչ միջոցի մէջ պիտի տիրանայ եւրոպական վերոյիշեալ լեզուաց.—

Նորագոյն եւրոպական մէթոտներով պատրաստուած սոյն կարեւոր գիրքը պէտք է ամէն օր ամէնուն գրպանը գտնուի։ Ապացոյց լեզուագէտներն է։

Գին 20 դահեկան, փոստի ծախքով 23։

Դիմել հեղինակին Զ. Տ. Ս. Փափազեան, Կ. Պոլիս, Պայազիտ Հաւս։

ՏՊԱՐԱՆ ԵՒ ՓՈՐԱԳՐԱՏՈՒՆ

Տ. ԾԻՐԻՆԵԱՆ

Պալը Ալի Ճատէսի Ճըղալ օղլու Խոզուլու, թիւ 10

Գործատեղւոյս մէջ կը պատրաստուին մասնաւոր խնամքով պատկերներ տօսախի, գինկոյի, պղինձի վրայ և ամէն լեզուէ էնիքներ քաւէչուլի և մետաղի վրայ, ինչպէս նաեւ բժիշկներու, դայեակներու, ատամնաբոյժերու և փաստաբաններու համար նուրբ փորագրութեամբ թապէլներ։ Կը պատրաստուին նաեւ խիստ ճաշակաւոր այցեքարդեր, նշանախօսութեանց և հարսանեաց հրաւիրատոմսեր վաճառականական ամէն տեսակ տպագրական պիտոյքներ։ Գիները չափազանց ժամանակ, մաքուր և արագ, գաւառներէ ըլլալիք յանձնարարութիւններ փութով և խնամով կը պատրաստուին։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ

Մասնամիւղ Ղալաթիոյ.— Բամանտեխան։

Պոլսոյ գործակալութիւն.— Գալաթըրբաշի Ալի էֆ. Քիւթիպանէ փողոց։

Պոլսոյ գործակալութիւնը, Ղալաթիոյ մասնաճիւղին նման, կը կատարէ Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններ։

Գործակալութիւնը կը կատարէ նաեւ զանձումներ Թուրքիոյ բոլոր գաւառներուն, ինչպէս և արտասահմանի համար։

ԱՌԱՋԻՆ ԱՇՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԶՐԻ

ՏՈՔԹՈՐ

ԳԱՌԼՕ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ԱԲՐՈՏԻԹԵԱՆ

Եւ Ի

ԾՆՆԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՑ

ԱԽՏԵՐՈՒ ԱՆՄԻԶԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄԸ

Ծննդական և սբրոտիթեան գործարանների Հիւանդութեանց մասնագէտ բժշկ Տօքթ. Գառլօ Յակոբեան գիտական վերջին նորութեանց շնորհիւ առանց ցաւ պատճառելու ենթակային հիմնապէս կը բժշկէ ֆրանկախտը, հին և նոր ջերմամիզութիւնը, առնական անկարողութիւնը և սերմնահոսութիւնը, ինչպէս նաեւ երիկամ սեռի վերաբերեալ սբրոթիտեան և ծննդական հիւանդութեանց ամէն տեսակները և կանանց արգանդային հիւանդութիւնները։

Ամէն օր, կէս օրէն վերջ, բացի կիրակի օրէն կը գտնուի Պահճէ-Գարու, չաքարավաճառ Հաճի Պէքիրի անկիւնը, թիւ 18, Մէհրամէթճեան-Պանքի դեղարանը։

Ուրբաթ օրերը ձրի

"ՐԷՍԻՄԼԻ ԳԱՄՈՒՍԸ ՕՍՄԱՆԻ"Ի ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԱՒԱՐՏԱԾ

Թուրք նշանաւոր գրագէտ Ալի Սէյտի պէյի յօրինած եւ վեց մասնագէտներու սրբագրութեան բովէն անցած սոյն գործը, 3 մեծ հատորներ, 1200 էջեր, 4000 պատկերներ, 60 մեծ թապլոներ եւ 4 գունաւոր պատկերներ կը պարունակէ։

Երեք հատորին անկազմ գինն է 70, լաթակազմինը 80 դրուշ։ Ընտիր թուղթի վրայ տպագրուած 3 հատորին անկազմ գինն է 80, կաշեկազմինը 95, թուղթերը ոսկեզօծեալ եւ ըրտիր կաշեկազմինը 108 դրուշ։ Գաւառներուն համար 10 դրուշ թղթատարի ծախք կ'առնուի։

Դպրոցականներու համար մասնավաճառու վաճառում։ Վաճառման կեդրոնատեղին է Կ. Պոլիս, Պալը Ալի ճատէսի, 32 թիւ ՁԻՀԱՆ գրատունը։

ՏՕՔԹՈՐ ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՊՊԻՊԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐԲԻՆ ԵՒ ՄՈՐՄԱՑԻՆ ԱԽՏԵՐՈՒ

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, Շէյլի, Օսման պէյի գաղիսէին մօտ, Անանեան սարթիրանի իր յարկաբաժնին մէջ.

Արանց և կանանց ինչպէս նաեւ տղայոց ամէնազգի հին և նոր ախտերը, ստամոքսի, աղիքներու, երիկամներու, սրտի եւայլն հիւանդութիւնները անգլիական և ամերիկեան նորագոյն մեթոտներով կը դարմանէ։ Ֆրանկախտը և անոր հետեւանք բոլոր յամառ հիւանդութիւնները «Սալվարսան»ի և բոլորովին նոր դրութեամբ «Սօսամին»ի ներարկումներով կը բուժէ առանց ո՛եւէ ցաւի և առանց զբաղումի արգելք ըլլալու։

Որպէս զի ո՛եւէ մէկը չի վարակուի թիֆոյով և գոլերայով, վերջերս Ամերիկայի և Անգլիոյ մէջ հնարուած, կիրարկուած և յաջողութեամբ պսակուած նորագոյն միջոցներով պատուաստում ալ կը կատարէ։

Ուրբաթ օրեր մինչև կէս օր ձրի։

ԴԱՂԻԱԿԱՆ ԱԽՏԻ ՄԷԿ ԱՆԴԱՄԷՆ ԲՈՒԺՈՒՄ

Տ.ԹԹ. Յ. ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆ

Բրոֆէսոր Էրլիխի վերջին անգամ գըտած 606 Սալվարսան դեղերով կատարելագործեալ կը բուժէ հին և նոր գաղիական ախտերը, միմիայն մէկ էնժէքսիոնով։ Նաև կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ջերմամիզութեան, միզամանի և երիկամունքի եւ բրօսթատի հիւանդութիւնները, ինչպէս նաև առնական անկարողութիւնն բոլորովին նոր մեթոտներով։ Իրեն դիմող հիւանդները կ'ընդունի ամէն օր իրեն գործատեղին, Սիրքէճի, Թրամվէյի ճամբուն վրայ Ցէպուս լուսանկարչատան առաջին յարկը։ Տանօթ.—Ամէն տեսակ գործողութիւններ միզանցքի և արգանդի հիւանդութիւններու և ժամանաւոր խնամք։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՆԴՈԿ

ՕՍՄԱՆԻՅԷ

ՆԵՐՍԻՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Եիւքսէք Գալտրրբէ, Ղալաթիա, Թիւ 30

Հինգերորդ տեսարան, Եւրոպական նուրբ կահաւորում, ելեկտրական զանգակներով օդային կաղերով լուսաւորուած, անթերի սպասարկութիւն, կատարեալ մաքրութիւն, գիներ դիւրամատչելի, գաւառացիներուն յանձնարարելի միակ հանգստաւէտ եւ կեդրոնավայր պանդոկ։

Ճաշարան, ընթերցարան և սրճարան սալոն։

ԾԱՆՕԹ.— Ուշադրութի՛ւն, ԵՒԻԳՍԷՔ ԴԱՏԲՐԸՄ հասցէին, չշփոթել ուրիշ Օսմանիյէի հետ։

ՏՔԹ. Պ. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՆԵՐԲԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Արանց և կանանց ծննդամիզական և ԴԱՂԻԱԿԱՆ ԱԽՏԵՐՈՒ

Երկար տարիներ զանազան հիւանդանոցներու մէջ պաշտօնավարելով, իր ստացած փորձառութեամբը բժշկական նորագոյն մէթոտներով կարճ ժամանակի մէջ կը բուժէ ֆրանկախտը, ջերմամիզութիւնը, սերմնահոսութիւնը, առնական անկարողութիւնները, բրօսթաթի եւ միզամանի, ինչպէս նաև ստամոքսի, սրտի, թոքերու, աղիքներու և երիկամներու հիւանդութիւնները և զանազան յամառ վէրքեր։

Բացի կիրակի, ամէն օր կէս օրէն մինչև երեկոյ կը գտնուի Սիրքէճի, Թրամվայ ճատէսի, չոգեկառքի ելքի դրան կից, իր ժամանաւոր դարմանատան մէջ։

Իսկ առաւօտէն մինչև կէս օր հիւանդ կ'ընդունի Կէտիք Փաշա, Պալի Փաշա Խոզուլը, Միւսէլիմ փողոց, թիւ 6 իր բնակարանը, նաև մօտակայ Վահրամ էֆ. Ասատուրեանի դեղարանը և ուր Զորեքշաբթի, կէս օրէ առաջ ձրի։

«ՋՈՒԴՆԱ»

(ՇԱՐԱԹԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ)

Վաղը ամէն կողմ փնտռեցէք «Զուդա» ազգ. երգիծաթերթը քրքջալիր ու շահեկան բովանդակութեամբ։ Ներ. Օտեան Մուրթեզա պէյ, Կիկո և Զաքրիալի։ Գին 10 փարա։ Մասրանկարներ։ Հասցէ՝ Պալը Ալի, Իպտամ խան թիւ 31։

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Հրապարակու կուգանք խնդրել մեր հին բաժանորդներէն որ հաճին անյապաղ, մեզ հաղորդել իրենց հասցէն, որպէսզի ո՛եւէ անկանոնութիւն տեղի չունենայ առաքումներուն մէջ։

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի

ՕՍՄ. ԱՌԵՒՏՐ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

شركت تجارية عثمانيه

SOCIÉTÉ COMMERCIALE OTTOMANE

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 100,000 ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՈՍԿԻ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐԸ ԲԱՑ ԵՆ ԱՌԺԱՄԵԱՅ ԿԵՐՊՈՎ

ՄԹԱՄՊՈՒԼ, ԳԱԲԸՐՃՐՕՂԼՈՒ ԽԱՆ

Հայկական սոյն դրամական հաստատութիւնը կ'ընէ փոխառութիւններ, առևտրական տոմսերու, մուրհակներու, փոխանակագիրներու, բաժնեթուղթերու, պարտաթուղթերու, ապրանքներու և բեռնագիրներու վրայ։

Կուտայ չէքեր, վարկագիրներ, փոխանակագիրներ և հեռագրական վճարում հրամաններ, ինչպէս Թուրքիոյ նոյնպէս աշխարհիս բոլոր մասերուն վրայ։

Կը գնէ և կը ծախէ ամէն տեսակ բաժնեթուղթեր և պարտաթուղթեր թէ՛ մեր և թէ բոլոր օտար հրապարակներու վրայ, ինչպէս և օտար դրամներ։

Կը գանձէ եւ կը զեղչէ առևտրական տոմսեր, մուրհակներ, փոխանակագիրներ, բաժնեթուղթեր և կտրոններ։

Կ'ընդունի դրամական աւանդներ նպաստաւոր պայմաններով։

Դրամատունս հաստատած է առևտրական տեղեկութիւններու համար լաւագոյն կերպով կազմակերպուած սպասարկութիւն։

ԹՆԱՑՈՂԱԿԱՆ ՄՆՏՈՒԿ

Խնայողութիւնը մեր համայնքին մէջ քաջալերելու համար կ'ընդունի 25 դրուշէն սկսելով գումարներ

Դրամատունս կը կատարէ նաև թէ՛ իր հաշուոյն, թէ՛ մասնակցութեամբ և թէ ուրիշներու հաշուոյն ամէն տեսակ արդիւնաբերութիւններու և ապրանքներու գնում վաճառում, փոխանակութիւն, ներածում և արտածում։

Կ'ընդունի ներկայացուցչութիւն թէ՛ տեղական և թէ օտար տուներու։

Կը կազմէ առևտրական և ճարտարարուեստական ընկերութիւններ և կը մասնակցի անոնց։ Կ'ընէ հանրօգուտ շինութեանց վերաբերեալ ամէն տեսակ ձեռնարկութիւններ։

ԳՐԻԳՈՐ ԷՐՄԷՆԵԱՆ

ՁԳԵՍՏԵՂԻՆԱՑ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ,

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1872ԻՆ

Թիւ 34, ԹՕՓԱՆԵԱՆ ԽԱՆ, ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԱՄ

Գրիգոր Էրմէնեան վաճառատունը 1872ին հաստատուած ըլլալով, այդ թուականէն ի վեր ջանացած է գոհ ձգել իրեն դիմող բոլոր յանախորդները՝ ծախած զգեստեղէններուն տմենալաւ տեսակէն և վերջին նորաձեւութեամբ խիստ վայելուչ ըլլալուն համար։ Ուրեմն, կը յանձնարարենք բոլոր անոնց որոնք կ'ուզեն ամենաքնոտիը ապրանքէ կազմուած խիստ վայելուչ և ժամանակաւոր գնել, թո՛ղ դիմեն Գրիգոր Էրմէնեան վաճառատունը որ շատ գոհ պիտի մնան։

Ամառուան ազատ ժամանած են ընտիր ապրանքներ։

ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՆ

ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԴԱՐՆԱՆ ԵՂԱՆԱԿԻՆ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՊԻՏՈՅՔՆԵՐ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ

ՇԹԱՅՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ԱՐԵՒԵԼԻՔԻ ԱՄԵՆԷՆ ՄԵԾ

ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԻՆԱՑ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

«Մանզումէ»ի հիմնուելէն ի վեր մեր գաւառի յարգելի թղթակիցները իրենց շահեկան ու ճշգրիտ տեղեկութիւններով ճոխացուցած են մեր թերթը։ Կը յուսանք որ ապէք վերջ, մեհնոյն թղթակիցները կը հաճին չարունակել իրենց այդ օժանդակութիւնը, որուն համար կանխաւ կը յայտնենք մեր շնորհակալութիւնները։ Այդէն «Մանզումէ» միշտ ժողովունդին թերթը ըլլալով, ձեռքէն եկած օժանդակութիւնը չէ զլացած և հիմա ալ ո՛եւէ գաւառացի անհատ որ ո՛եւէ գործ ունենայ և կարգադրելու հմար դժուարութիւններու հանդիպի, կրնայ դիմել ճնշբէնութեանս և ըստ կարելւոյն գոհացու ստանալ։